

Jeugdbeleid Amstelveen

Een onderzoek door de Rekenkamercommissie

Amstelveen,

Vastgesteld op 8 mei 2018

Voorwoord

In februari 2017 organiseerde de Rekenkamercommissie van Amstelveen een sessie met raadsleden om onderwerpen te inventariseren voor rekenkameronderzoek. Uit die sessie kwamen enkele onderwerpen naar voren waarvoor bij meerdere partijen draagvlak was:

- Welzijn/jeugdbeleid;
- Decentralisaties in het Sociaal Domein en
- Subsidiebeleid.

De Rekenkamercommissie heeft besloten deze onderwerpen te combineren door onderzoek te doen naar het jeugdbeleid van de gemeente Amstelveen, met daarbij aandacht voor subsidies en decentralisaties. Het doel van dit onderzoek is de raad inzicht te geven in de effectiviteit van het jeugdbeleid en handvatten te bieden om vanuit de kaderstellende en controlerende rol de uitvoering van dit beleid te verbeteren.

De onderzoekswerkzaamheden zijn in opdracht van de Rekenkamercommissie uitgevoerd door I&O Research. In dit rapport presenteert de Rekenkamercommissie de samenvatting, conclusies en aanbevelingen van het onderzoek. De onderzoeksrapportage van I&O Research, met daarin de bevindingen en de analyse, is als bijlage opgenomen.

De Rekenkamercommissie dankt de ambtenaren van de gemeente voor hun medewerking aan het verzamelen en ter beschikking stellen van documenten. Tevens dankt de Rekenkamercommissie alle geïnterviewde personen voor hun tijd en informatie. De informatie die in de interviews en het groeps gesprek naar voren is gekomen, heeft in belangrijke mate bijgedragen aan de inzichten die met het onderzoek zijn verkregen.

Inhoud

Voorwoord	2
1 Samenvatting	4
2 Conclusies	8
3 Aanbevelingen	11
4 Bestuurlijke reactie	12

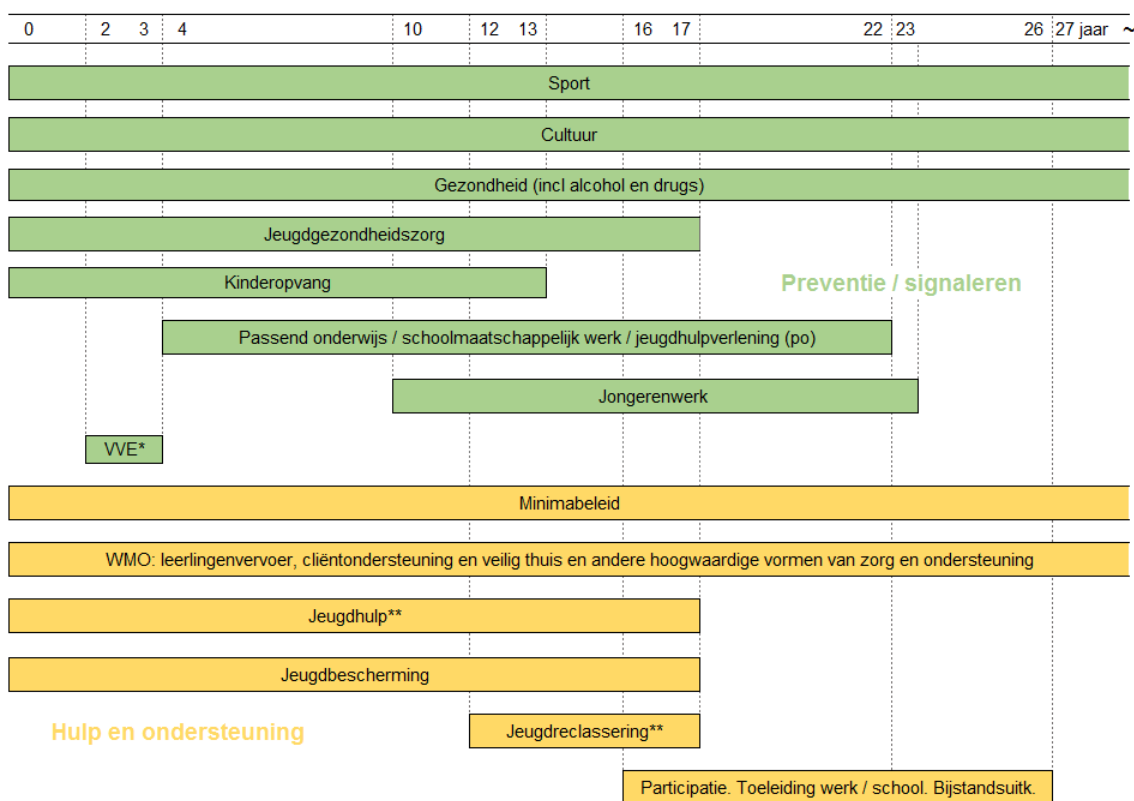
Bijlage: rapport I&O Research, Jeugdbeleid Amstelveen

1 Samenvatting

Op welke wijze heeft de gemeente Amstelveen het jeugdbeleid binnen het Sociaal Domein vormgegeven?

De gemeente Amstelveen heeft diverse wettelijke taken voor de jeugd. Hiervoor heeft zij veel beleid ontwikkeld. De doelgroep ‘jeugd’ komt in veel beleidsterreinen van de gemeente terug, zoals in het beleid van de drie decentralisaties (Jeugdhulp, Wmo en Participatie) en aanpalende beleidsvelden zoals kinderopvang, voor- en vroegschoolse educatie, sport, publieke gezondheid, (passend) onderwijs en minimabeleid (zie figuur 1.1 hieronder voor een overzicht van het beleid in Amstelveen ten aanzien van jeugd).

Figuur 1.1
Overzicht beleid Amstelveen ten aanzien van jeugd.

* VVE met Peuterarrangementen

** met mogelijkheid tot verlening tot en met 22 jaar. Jeugdhulp is inclusief preventieve jeugdhulp.

Het beleid voor de drie decentralisaties (Jeugdhulp, Wmo, Participatie) is in de gemeente Amstelveen gezamenlijk opgepakt en vertoont dan ook veel samenhang. In alle beleidsstukken staat de zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid van burgers centraal. Het beleid was ten tijde van de decentralisatie breed geformuleerd, deels omdat er veel op de gemeente afkwam en nog onzekerheid bestond over hoe het beleid uit zou werken. Aan de andere kant geeft deze

werkwijze voor het opstellen van bijvoorbeeld een Plan van aanpak en Uitvoeringsagenda voldoende ruimte om hier een concrete invulling aan te geven. Nu de decentralisaties zijn gerealiseerd, komt er meer aandacht voor de transformatie. Tijdens de decentralisaties was er vooral aandacht voor de continuïteit van zorg voor de jeugd. Vanaf nu komt er meer aandacht voor signalering/preventie en de sluitende aanpak voor jongeren. Vanuit de raad is er veel aandacht voor gezinnen in armoede en voor jongeren die jeugdhulp ontvangen en 18 jaar worden.

Welke partijen zijn bij dit beleid betrokken, hoe werken zij samen en welke rol speelt de gemeente bij die samenwerking?

Veel afdelingen, teams en (externe) partijen zijn bij de uitvoering van het beleid betrokken, waarbij onderwijs de meest genoemde externe partij is. Maar ook bijvoorbeeld het Sportbedrijf, de GGD, kinderopvang en peuterspeelzalen worden genoemd. Het is niet altijd helder wat de taken en verantwoordelijkheden van de verschillende partijen zijn. Bovendien zijn de werkwijzen niet altijd geborgd.

Door de inzet en betrokkenheid van de medewerkers verloopt de uitvoering van het beleid goed. Een verbeterpunt is het beleggen van taken en verantwoordelijkheden. Instanties, maar ook ambtenaren van buiten de afdeling Jeugd en Samenleving, weten bij casus die aandacht en zorg nodig hebben niet altijd bij wie ze terecht kunnen binnen de gemeente. Er vinden vaak personeelwisselingen plaats. De maatschappelijke partners wensen dat zij meer betrokken worden bij het beleid en meer informatie ontvangen over besluiten.

De samenwerking tussen de partijen, ook van afdelingen binnen de gemeente zelf, ondervindt hinder door strikte privacyregels. Ambtenaren binnen de gemeente die bij verschillende afdelingen werken, mogen geen privacygevoelige informatie uitwisselen. Tussen de multidisciplinaire overleggen in het onderwijs speelt het probleem nog sterker.

Welke doelgroepen worden minder goed of niet bereikt?

Over het algemeen zijn de gezinnen waar extra ondersteuning nodig is vrij goed in beeld, zo blijkt uit de interviews. Toch zijn sommige doelgroepen lastig in kaart te brengen of te bereiken. Dit zijn spookjongeren (jongeren die nergens staan ingeschreven), kinderen in gesloten gemeenschappen, gezinnen met laaggeletterde ouders en anderstaligen, kinderen die te maken hebben met kindermishandeling en jongeren zonder startkwalificatie of werk.

In hoeverre weten jongeren de juiste personen en instellingen te bereiken en vice versa?

De gemeente werkt er nu structureel aan om zoveel mogelijk jongeren in beeld te krijgen en te bereiken. De Rekenkamercommissie constateert dat de gemeente beter kan aansluiten bij de leefwereld van jongeren (social media/internet gebruik/gamen). De gemeente is soms een (te) grote drempel voor het vragen van hulp. Jongeren die niet of niet zo snel zullen aankloppen bij de gemeente of anderen voor hulp, zien jongerenwerkers als laagdrempelig alternatief. Vanuit het onderwijs worden jongeren direct doorverwezen naar de huisarts.

Welke subsidies worden toegekend vanuit dit beleid, op basis van welke criteria gebeurt dit, welke resultaten worden hiermee bereikt en hoe worden de subsidies verantwoord?

De algemene voorwaarden waarbij een subsidie wordt of kan worden verstrekt zijn genoemd in de Algemene Subsidieverordening van de gemeente Amstelveen. De gemeente plaatst een beschrijving van alle verstrekte subsidies in een openbaar Subsidieregister. Veel subsidies hebben betrekking op jeugdsportstimulering of ‘evidence based’ programma’s (bijvoorbeeld van Brijder).

Het bedrag dat in 2017 aan subsidies voor jeugd is besteed komt op ongeveer € 1 miljoen. De verstrekte subsidies hebben vooral betrekking op onderwijs en sport. Deze subsidies zijn dus niet alleen bedoeld voor het bevorderen van de jeugdhulp, maar zijn meer algemeen van aard. De subsidies zijn onderverdeeld in eenmalige en jaarlijkse subsidies voor jeugdinitiatieven (totaalbedrag respectievelijk € 52.000 en € 963.000).¹

Een nieuw instrument voor de gemeente na de decentralisatie is de loonkostensubsidie. Hiermee wordt de loonwaarde van een werknemer aangevuld tot het niveau van het wettelijk minimumloon.

Kan de raad zijn kaderstellende en controlerende rol op dit terrein in voldoende mate uitvoeren?

Het lijkt er op dat het proces dat is ingericht effectief is (voor de wettelijk opgelegde taken), maar er zijn nog geen cijfers hierover beschikbaar. Monitoring en sturing op resultaten vindt nog maar beperkt plaats. De gemeente zet nu voorzichtige stappen met gegevens op outputniveau. Er zijn alleen op projectniveau gegevens over de outcome. Daarnaast zet de gemeente veel in op preventie. Wat dit oplevert is lastig in kaart te brengen, en zeker niet op deze termijn. De resultaten kunnen pas over een paar jaar inzichtelijk worden gemaakt.

Welke aandachtspunten komen uit dit onderzoek naar voren en welke verbeterpunten zijn er mogelijk?

Er is veel commitment van de medewerkers om de jeugd te helpen en te ondersteunen. Ze zorgen ervoor dat de jongeren niet tussen wal en schip vallen. Dat blijkt uit het volgende:

- De mensen op de werkvloer worden als zeer betrokken en bevlogen beschreven;
- Er is veel kennis en vaardigheid in eigen huis, met name ook op het uitvoerende vlak (jongerenwerkers, jeugdhulpverleners, maatschappelijk werkers). Dat laatste is bijzonder voor een gemeente;
- De wil om de omgekeerde toets/maatwerk meer in te zetten;
- De jongerenwerkers zijn dag en nacht bereikbaar, vaak ook op hun vrije dagen;
- De zorgcontinuïteit voor de doelgroep 18-/18+ is geen wettelijke verplichting, maar is landelijk en ook in Amstelveen een aandachtspunt. Wanneer de continuïteit niet gewaarborgd wordt, verlies je deze groep uit het oog en komen de jongeren daarna met grotere problemen terug. Jongeren in Amstelveen gaan niet weg met een ‘nee’, maar worden dan gewezen op andere mogelijkheden of er wordt op een andere manier gezorgd voor zorgcontinuïteit. De zorgcontinuïteit is ook een aandachtspunt van de raad. De raad riep in een motie (14 december 2016) het college op stappen te zetten om de mogelijkheden te verruimen en de jongeren tijdig te wijzen op hun rechten en plichten.

¹ Een deel van de subsidies wordt ingezet voor het voorkomen van jeugdhulp. Zo wordt rond de 10% ingezet voor risico gestuurde preventie.

In Amstelveen is er met name aandacht voor kwetsbare jongeren, blijkt uit gesprekken met ambtenaren en maatschappelijke partners. Er is in veel mindere mate aandacht voor het ontplooiën van talenten. Dit gebeurt wel op gebied van sport (topsportproof) en op school is er steeds meer aandacht voor hoogbegaafdheid. Veel acties en initiatieven vanuit de gemeente richten zich echter op kwetsbare jongeren. Ook de preventie is vaak risico-gestuurd.

Om de resultaten van het beleid inzichtelijk te krijgen is het van belang om de cijfers op orde te krijgen en de resultaten vervolgens te gaan monitoren. Op deze wijze kunnen resultaten beter onderbouwd worden en kan de gemeente bijsturen. Cijfers die van belang zijn, zijn bijvoorbeeld de omvang van de diverse doelgroepen en eventuele overlap tussen deze groepen. Om meer over effectiviteit te kunnen zeggen is meer inzicht in cijfers nodig. Inzicht in wat preventie oplevert kan pas op de langere termijn duidelijk worden.

Ten slotte is het belangrijk om aandacht te houden voor de jongeren die niet zo snel bij de gemeente of maatschappelijke partners zouden aankloppen. Wat hierbij kan helpen is de inzet van social media en het verbeteren van contacten met belangrijke vertegenwoordigers in het veld. Een grote rol hiervoor ligt bij de jongerenwerkers, de jongeren stappen eerder naar hen toe als zij problemen hebben. Verbetering is met name mogelijk in borgen van taken en verantwoordelijkheden en om maatschappelijk partners betrokken houden.

2 Conclusies

Hoofdconclusie

Bij de uitvoering van het jeugdbeleid in Amstelveen gaat er heel veel goed en de waardering ervoor (door jongeren, ouders, ambtenaren) is groot. Echter, de uitvoeringsorganisatie is kwetsbaar, de relatie met andere beleidsvelden en –instrumenten (zoals subsidies) is niet duidelijk en de doelgroep is niet goed in beeld. Daardoor is er onvoldoende zicht op de effectiviteit.

Deze hoofdconclusie is opgebouwd uit de volgende vijf deelconclusies:

Deelconclusie 1

Jeugdbeleid is geen afgebakend beleidsterrein, maar raakt aan veel andere beleidsterreinen. De gemeente Amstelveen doet in samenwerking met een groot aantal verschillende partijen veel voor jongeren en dat wordt gewaardeerd (door jongeren, hun ouders, ambtenaren en ook de kinderombudsman).

Toelichting

Jeugdbeleid raakt aan een veelheid van beleidsterreinen: jeugdgezondheidszorg, jongerenwerk, jeugdhulp, maar ook bijvoorbeeld participatie en sportbeleid hebben direct betrekking op jongeren. Ook het aantal betrokken partijen is enorm, zoals het onderwijs, GGD, kinderopvang en peuterspeelzalen. Het is dus niet vreemd dat er gesproken wordt over ‘een woud aan actoren’ als het gaat om jeugdbeleid. Desondanks concludeert de Rekenkamercommissie dat het in Amstelveen over het algemeen goed gaat met de jongeren en het jeugdbeleid.

Deelconclusie 2

Dat er veel goed gaat, is vooral toe te schrijven aan de inzet en betrokkenheid van de betreffende (beleids-) ambtenaren, jongerenwerkers en jeugdhulpverleners.

Toelichting

De Rekenkamercommissie constateert dat beleidsambtenaren en jongerenwerkers (met hun signalerende functie en laagdrempelige toegang) essentieel zijn in het bereiken van jongeren die hulp of ondersteuning nodig hebben.

Deelconclusie 3

Het is uniek dat jongerenwerkers en jeugdhulpverleners in Amstelveen in dienst zijn van de gemeente. Zij tonen een grote individuele betrokkenheid bij het werk. Dit is van grote waarde voor de uitvoering van het jeugdbeleid. Tegelijkertijd concludeert de Rekenkamercommissie dat het kwetsbaar is dat het succes afhankelijk is van enkele individuele medewerkers.

Toelichting

Uniek is dat in Amstelveen de jongerenwerkers in dienst zijn van de gemeente, wat als voordeel heeft dat de gemeente direct kan sturen op wat zij belangrijk vindt. Beleidsambtenaren en jongerenwerkers weten elkaar steeds beter te vinden, al kan de communicatie tussen afdelingen binnen de gemeente nog beter.

De afhankelijkheid van individuele medewerkers heeft ook een keerzijde. Zo kwamen uit het onderzoek signalen dat maatschappelijke partners vinden dat de gemeente hen over het algemeen te weinig betreft bij het beleid en de uitvoering daarvan. Het ligt aan de betrokken ambtenaar of zij wel of niet worden geïnformeerd over beleid of besluiten. Het zijn echter juist deze maatschappelijke partners waar veel inhoudelijke kennis aanwezig is, waarvan de gemeente profijt kan hebben.

De Rekenkamercommissie concludeert ook dat verbetering nodig is in het borgen van taken en verantwoordelijkheden.

Deelconclusie 4

De doelgroep is niet goed genoeg in beeld. Er zijn wel aantallen jongeren uit verschillende doelgroepen bekend, maar onduidelijk is in hoeverre deze doelgroepen overlappen of juist niet.

Toelichting

De gemeente heeft de gezinnen waar extra ondersteuning nodig is over het algemeen goed in beeld. Het percentage jongeren dat gebruik maakt van jeugdhulp, -bescherming of -reclassering ligt in Amstelveen lager dan het landelijk gemiddelde (7,8% vs. 10,7%).

Er zijn echter ook doelgroepen die de gemeente lastig in kaart kan brengen en/of bereiken. Dit zijn spookjongeren (jongeren die nergens staan ingeschreven), kinderen in gesloten gemeenschappen, gezinnen met laaggeletterde ouders en anderstaligen, kinderen die te maken hebben met kindermishandeling en jongeren zonder startkwalificatie of werk. Ook is onduidelijk of dezelfde jongeren in verschillende doelgroepen dubbel worden geteld.

Deelconclusie 5

Over de effectiviteit van het beleid zijn nog onvoldoende kwantitatieve gegevens beschikbaar.

Toelichting

Over het algemeen zijn er weinig cijfers beschikbaar over de resultaten van het jeugdbeleid. Monitoring en sturing op resultaten vindt nog maar beperkt plaats en zal de komende jaren aandacht vergen van het college en de raad. De preventieve aanpak van de gemeente wordt over het algemeen breed gedragen. Resultaten daarvan zijn echter op korte termijn nog niet inzichtelijk. De Rekenkamercommissie concludeert dat de gemeente de komende jaren een slag zal moeten maken om de effecten van jeugdbeleid beter inzichtelijk te maken.

Deelconclusie 6

De informatieuitwisseling tussen afdelingen en met externe partijen wordt belemmerd door privacyregels.

Toelichting

De samenwerking tussen de partijen, ook van afdelingen binnen de gemeente zelf, ondervindt hinder door strikte privacyregels. Ambtenaren binnen de gemeente die bij verschillende afdelingen werken, mogen geen privacygevoelige informatie uitwisselen. Tussen de multidisciplinaire overleggen in het onderwijs speelt het probleem nog sterker.

3 Aanbevelingen

Naar aanleiding van de conclusies doet de Rekenkamercommissie de volgende aanbevelingen:

Aanbeveling 1

Borg taken en verantwoordelijkheden van de afdelingen die zich met jeugdbeleid bezig houden.

De resultaten die bereikt worden lijken in hoge mate afhankelijk van de individuele inzet en gedrevenheid van de verschillende ambtenaren (met name jongerenwerkers en jeugdhulpverleners). Personele mutaties vormen dan een risico. De Rekenkamercommissie signaleert dit risico en vraagt aandacht voor dit punt. Het betreft hier de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan het beleid. Het is aan de gemeente zelf welke vorm aan die uitvoering wordt gegeven.

Aanbeveling 2

Betrek externe partijen bij het proces van beleidsvorming.

Uit het onderzoek komt naar voren dat het tijdig betrekken van de externe partijen enigszins op de achtergrond staat. Dit kan ondervangen worden door bij het proces van beleidsvorming ook externe partijen tijdig te betrekken.

Aanbeveling 3

Verbeter de kwantitatieve informatievoorziening over de verschillende doelgroepen.

Monitoring- en beleidsinformatie zijn de basis voor evaluatie van het beleid. Doordat op sommige punten die informatie ontbreekt (niet verzameld wordt of niet verzameld mag worden vanwege privacyregels), kan niet beoordeeld worden of beleid nodig is, dan wel of het wel ingezette beleid effectief is.

Aanbeveling 4

Verken onder welke voorwaarden binnen de kaders van de privacywetgeving betere informatie-uitwisseling tot stand is te brengen.

De burger dient beschermd te worden tegen oneigenlijk gebruik of misbruik van informatie over de persoonlijke levenssfeer die bij de overheid bekend is. Aan de andere kant heeft dezelfde burger er belang bij dat partijen die samenwerken om de burger van dienst te zijn, dat efficiënt en effectief kunnen doen. Dit zeker waar het gaat om verschillende afdelingen van de gemeente. Onderzocht zou kunnen worden onder welke voorwaarden informatie-uitwisseling kan plaatsvinden.

4 Bestuurlijke reactie

Gemeente Amstelveen

Verbinding en Regie

Uw contact J.J.C. Blokland

T (020) 540 40 15

F (020) 540 45 59

j.blokland@amstelveen.nl

Rekenkamercommissie Amstelveen
t.a.v. de heer dr. C.P. Visser

Postbus 4, 1180 BA Amstelveen

Vermeld bij reactie ons kenmerk en datum van deze brief

Datum 24 april 2018

Uw brief van 03 april 2018

Uw kenmerk BRF604007

Ons kenmerk -

Betreft Bestuurlijke hoor en wederhoor onderzoek rekenkamercommissie 'jongerenbeleid'

Geachte heer Visser,

Met belangstelling hebben wij kennis genomen van het uitgevoerde onderzoek naar het jongerenbeleid in Amstelveen. De bevindingen van dit onderzoek gebruiken wij bij het opstellen van het nieuwe jeugdbeleid. Veel constatering versterken de uitkomsten uit de recente evaluatie van de uitvoering van jeugdhulp en de daaruit voortvloeiende plannen van aanpak. De conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek onderstrepen extra het belang van de benodigde investeringen in de ICT infrastructuur van de gemeente. Hieronder volgt een korte reactie op de conclusies en aanbevelingen.

Hoofdconclusie en deelconclusies

Wij zijn verheugd met uw conclusie dat 'heel veel goed gaat' in de uitvoering van het jeugdbeleid in Amstelveen en dat er 'grote waardering' voor is bij jongeren en ouders. Wij werken in de uitvoering van beleid nauw samen met maatschappelijke partners. We vinden ons contact met hen belangrijk. We zoeken naar verbetering als dit niet zo is of niet zo ervaren wordt.

Monitoring en sturing op resultaten en het in beeld hebben van doelgroepen wordt vergemakkelijkt met de juiste ICT systemen. Hieraan wordt gemeente-breed gewerkt.

Aanbeveling 1: Borg taken en verantwoordelijkheden van de afdelingen die zich met jeugdbeleid bezig houden.

Wij werken aan scenario's over de inzet van jeugdhulpverleners. Deze aanbeveling nemen we in deze scenario's mee. De aanbeveling onderstreept ook het belang van een goede ICT werkomgeving waardoor 'personele mutaties' minder relevant zijn. Daarnaast zijn in de praktijk van de jeugdhulpverlening de juiste competenties, afwisselend werk, eigen verantwoordelijkheid en perspectief stimulerend voor het binnenhalen en behouden van gedreven en betrokken medewerkers.

Aanbeveling 2: Betrek externe partijen bij het proces van beleidsvorming.

Raadhuis Laan Nieuwer Amstel 1
1182 JR Amstelveen
T (020) 540 49 11
www.amstelveen.nl
IBAN NL22 BNGH 0285 0003 14

Route per bus (overdag ma t/m vrij)

Lijn 165, halte Raadhuis

Lijn 186, halte Dorpsstraat + 5 min.

Plan uw reis via www.9292ov.nl

100/F000/ICT

[bestuurlijke reactie brf604978.docx]

Datum 24 april 2018

Pagina 2 van 2

De maatschappelijke partners en de participatieraad Sociaal Domein zullen nadrukkelijk een rol hebben in de totstandkoming van het jeugdbeleid.

Aanbeveling 3 en 4:

3. Verbeter de kwantitatieve informatievoorziening over de verschillende doelgroepen.
4. Verken onder welke voorwaarden binnen de kaders van de privacywetgeving betere informatie-uitwisseling tot stand is te brengen.

De kwantitatieve (en kwalitatieve) informatievoorziening zijn inderdaad van belang voor goede evaluatie en sturing op beleid. De gemeenteraad heeft de evaluatie jeugdhulp 19 december 2017 ontvangen. Op basis daarvan is inmiddels een onderzoek naar monitoring en sturingsinformatie gestart. Wij zijn ons ervan bewust dat wij ook bij de uitvoering van het jeugdbeleid opereren in het dilemma van de mogelijkheden van dienstverlening enerzijds en bescherming door privacywetgeving anderzijds.

Wij hopen u hiermee voor nu voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van de gemeente Amstelveen,
de secretaris, de burgemeester,

drs. H.H. Winthorst

drs. H.B. Eenhoorn

Rapport

Onderzoek jeugdbeleid amstelveen

Rekenkamercommissie Amstelveen
vastgesteld 8 mei 2018

COLofon

Uitgave

I&O Research

Zuiderval 70

Piet Heinkade 55

Postbus 563

1019 GM

7500 AN Enschede

Amsterdam

Rapportnummer

2018/concept

Datum

8 mei 2018

Opdrachtgever

Rekenkamercommissie Amstelveen

Auteur(s)

Ir. Rachel Beerepoot

Drs. Marion Holzmann

Leon Heuzels MSc.

Lieke Folsche MSc.

Bestellingen

Exemplaren zijn verkrijgbaar bij de opdrachtgever.

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

inhoudsopgave

1.....	Inleiding	20
2.....	Beleid	25
2.1	Visie over de jeugd van Amstelveen.....	25
2.2	Jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering.....	28
2.3	Wmo	32
2.4	Participatiewet	32
2.5	Sluitende aanpak voor jongeren	34
2.6	Onderwijs.....	36
2.7	Sporten en bewegen.....	39
2.8	Minimabeleid	41
2.9	Signalering en preventie	42
2.10	Subsidies.....	43
2.11	Samenvattend	49
3.....	De uitvoering	51
3.1	De jeugd in Amstelveen	51
3.2	Toegang.....	58
3.3	Ondersteuning en hulpverlening.....	60
3.4	Preventie en signalering.....	70
3.5	Betrokken bij beleid.....	72
3.6	Samenvattend	74
4.....	Controlerende rol	77
4.1	De gemeenteraad	77
4.2	Samenvattend	80
Bijlage 1.Literatuurlijst		82
Bijlage 2.Normenkader		85
Bijlage 3.Lijst van geïnterviewde personen.....		87

Bijlage 4. Gebruikte afkortingen.....89

1

Hoofdstuk

Inleiding

1. Inleiding

Aanleiding en doel van het onderzoek

 De Rekenkamercommissie Amstelveen inventariseert elk jaar over welke onderwerpen de gemeenteraad meer informatie wil hebben middels een onderzoek. Voor 2017 bleek dit 'jeugd' te zijn. Per 1 januari 2015 hebben Nederlandse gemeenten er veel taken bijgekregen in het sociaal domein. In de Jeugdwet zijn een deel van AWBZ, een deel Zorgverzekeringswet (jggz) en provinciale jeugdhulp (wet op de jeugdzorg) samengevoegd met het toen reeds bestaande gemeentelijke deel preventief jeugdbeleid. Daarnaast zijn jeugdbescherming en jeugdreclassering toegevoegd. Ook is een deel van de AWBZ overgeheveld naar de Wmo en is de nieuwe Participatiewet ingevoerd. Dit geeft nieuwe taken voor de gemeente Amstelveen, ook op het gebied van de jeugd. Daarnaast speelt het onderwerp jeugd in veel verschillende domeinen, zoals onderwijs, kinderopvangorganisaties, publieke gezondheid, sporten en bewegen en minimabeleid².

Om inzicht te krijgen op welke wijze de doelmatigheid en kwaliteit van de uitvoering van taken op het terrein van jeugd verder vergroot kan worden, liet de Rekenkamercommissie Amstelveen een onderzoek uitvoeren naar het beleid ten aanzien van jeugd.

De centrale vraagstelling in dit onderzoek is de volgende: *“Wat is de effectiviteit van het jeugdbeleid en welke handvatten zijn er voor de gemeenteraad om vanuit zijn kaderstellende en controlerende rol dit beleid te verbeteren?”*

Om deze vraag verder te structureren is deze uitgesplitst in de volgende deelvragen:

- 1 Op welke wijze heeft de gemeente Amstelveen het jeugdbeleid binnen het Sociaal Domein vormgegeven?
- 2 Welke partijen zijn bij dit beleid betrokken, hoe werken zij samen en welke rol speelt de gemeente bij die samenwerking?
- 3 In hoeverre weten jongeren de juiste personen en instellingen te bereiken en vice versa?
- 4 Welke doelgroepen worden minder goed of niet bereikt?
- 5 Welke subsidies worden toegekend vanuit dit beleid, op basis van welke criteria gebeurt dit, welke resultaten worden hiermee bereikt en hoe worden de subsidies verantwoord?
- 6 Kan de raad zijn kaderstellende en controlerende rol op dit terrein in voldoende mate uitvoeren?
- 7 Welke aandachtspunten komen uit dit onderzoek naar voren en welke verbeterpunten zijn er mogelijk?

Uitvoering van het onderzoek

In het kader van het onderzoek zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

- 1 Deskresearch;

² Hoofdstuk drie gaat verder in op wat de gemeente Amstelveen doet voor de jeugd.

- 2 Normenkader;
- 3 Interviews met ambtenaren en stakeholders;
- 4 Groepsgesprek onder jongeren.

Het veldwerk liep in 2017. De resultaten in deze rapportage hebben dan ook betrekking op de situatie in 2017.

Documentenanalyse

Allereerst is aan de hand van een documentenanalyse een beeld gevormd van het beleid in Amstelveen. Hierbij is bijvoorbeeld gekeken naar het beleid ten aanzien van jeugdhulp, Wmo, Participatie, (passend) onderwijs en sport. Deze documenten zijn aangeleverd door de gemeente Amstelveen of verzameld door de onderzoekers. Een volledig overzicht van de gebruikte bronnen is te vinden in bijlage 1.

Normenkader

De vraagstelling is in de oriëntatiefase van het onderzoek verder uitgewerkt en geconcretiseerd in een normenkader. Dit normenkader is gebruikt als leidraad voor de verdere uitvoering van het onderzoek. Een uitgewerkte versie van het normenkader is terug te vinden in bijlage 2.

Interviews

In totaal namen 24 personen deel aan een interview. Deze hebben allen te maken met jeugd (middels beleid of uitvoering) en zijn werkzaam voor de gemeente of een stakeholder/(maatschappelijke) partner. Er is gesproken met teamleiders, kwaliteitsmedewerkers, beleidsmedewerkers, adviseurs, de wethouder Jeugd en de wethouder Werk, Inkomen en Onderwijs, floormanagers, kwaliteitsmedewerker, de Participatieraad, jongerenwerkers, een wijkcoach, een intern begeleider (primair onderwijs) en een zorgcoördinator (voortgezet onderwijs). Zie bijlage 3 voor een compleet overzicht van de geïnterviewde personen. Van alle interviews zijn schriftelijke verslagen opgesteld, die ter aanvulling en accordering aan de geïnterviewden zijn voorgelegd.

In de (beleids)documenten en de interviews worden verschillende groepen kinderen of jongeren genoemd die op een bepaalde wijze hulp of ondersteuning nodig hebben. Van sommige groepen is bij de gemeente de omvang bekend; dan staan deze gegevens weergegeven in de rapportage. Van andere groepen weet de gemeente niet hoeveel kinderen of jongeren dit betreft. Ook de mate van overlap tussen de groepen is niet bekend bij de gemeente.

Groepsgesprek jongeren

Om inzicht te krijgen in de ervaringen van jongeren in het leven en wonen in Amstelveen is er een groepsgesprek gehouden met tien jongeren. Er is hierbij gesproken over:

- hun tevredenheid over voorzieningen;
- in hoeverre voorzieningen door hen worden gemist;
- waar jongeren naartoe gaan als ze hulp nodig hebben;
- hoe jongeren bereikt kunnen worden.

Deze jongeren zijn geworven via de jongerenwerkers, ook vond het gesprek op de locatie (in de huiskamer) van de jongerenwerkers plaats. Dit was een laagdrempelige manier om met deze jongeren te spreken;

dichtbij en bekend. Het gesprek duurde ongeveer een uur. De ondervraagde jongeren zijn al bekend met het jongerenwerk in Amstelveen, het was geen groep 'random' jongeren. Dit betekent dat wat gezegd is in het groepsgesprek, niet representatief is voor alle jongeren in Amstelveen. De resultaten worden gebruikt de uitkomsten te duiden.

2

Hoofdstuk

Beleid

2. Beleid

In dit hoofdstuk wordt weergegeven hoe het jeugdbeleid in de gemeente Amstelveen is vormgegeven. Dit geeft antwoord op drie onderzoeksvragen:

- Op welke wijze heeft de gemeente Amstelveen het jeugdbeleid binnen het Sociaal Domein vormgegeven?
- Welke partijen zijn bij dit beleid betrokken, hoe werken zij samen en welke rol speelt de gemeente bij die samenwerking?
- Welke subsidies worden toegekend vanuit dit beleid, op basis van welke criteria gebeurt dit, welke resultaten worden hiermee bereikt en hoe worden de subsidies verantwoord?

2.1 Visie over de jeugd van Amstelveen

“De gemeente heeft te maken met een woud aan actoren in de jeugdzorg, AWBZ/Wmo en Participatiewet. En ook in de domeinen school en sport, in eerste- en tweedelijnszorg, in het domein van patiënten, cliënten en vertegenwoordigende organisaties, in private domeinen en het domein van de publieke opinie.” – Startnotitie ‘Waar Amstelveen Voor Staat’ (2013)

Bovenstaande passage uit de Startnotitie voor de hervorming van het sociale domein (‘Waar Amstelveen Voor Staat’) spreekt over een ‘woud aan actoren’ op allerlei beleidsterreinen. Dit hoofdstuk probeert dit woud dusdanig te structureren, zodat duidelijk wordt wat de gemeente Amstelveen voor de jeugd doet.

Jeugd komt in veel beleidsvelden terug

In de Startnotitie wordt gesproken over de uitdagingen en voorbereidingen ten aanzien van de decentralisaties van jeugdhulp, Wmo en Participatie. Daarnaast is er ook in aanpalende beleidsvelden zoals kinderopvang, voor- en vroegschoolse educatie, sport, publieke gezondheid, (passend) onderwijs en minimabeleid aandacht voor jeugd. Deze zijn alle gericht op preventie en/of signalering van problematieken.

In figuur 2.1 staat een overzicht van het jeugdbeleid, maatregelen die hieronder vallen en tot welke leeftijd(en) kinderen en jongeren daar gebruik van kunnen maken. Duidelijk wordt hoe groot de reikwijdte is in het gemeentelijk beleid, niet alleen qua thema’s, maar ook qua leeftijdsgroepen.

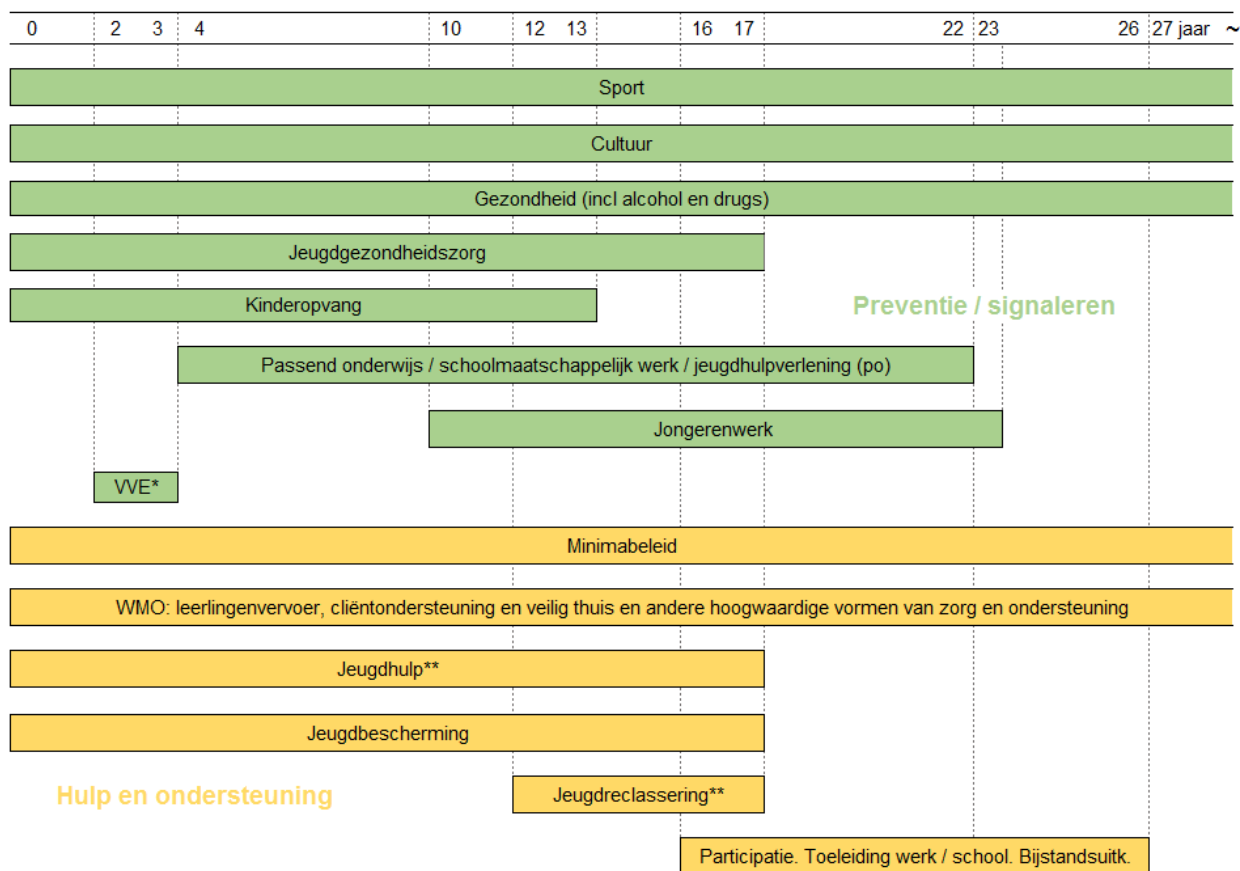
De groen gekleurde voorzieningen hebben een belangrijke rol in signalering en preventie. Ook zijn de meeste van deze voorzieningen bedoeld als algemene voorziening. Zo richten sport, kinderopvangorganisaties en jeugdgezondheidszorg zich op alle kinderen, maar hebben zij ook een signalerende en preventieve rol. De geel gekleurde voorzieningen richten zich op hulp en ondersteuning en zijn zodanig meer curatief van aard.

Figuur 2.1

Overzicht beleid Amstelveen ten aanzien van jeugd

* VVE met Peuterarrangementen

** met mogelijkheid tot verlening tot en met 22 jaar. Jeugdhulp is inclusief preventieve jeugdhulp.

Bij jeugdhulp, Wmo en Participatie staat zelfredzaamheid en verantwoordelijkheid centraal

De beleidsplannen voor jeugdhulp, Wmo en de Participatie in Amstelveen zijn vanuit één Programmteam tot stand gebracht. Het Beleidsplan jeugdhulp heeft dan ook grote samenhang met de beleidsplannen van de andere twee decentralisaties. Alle drie de beleidsplannen benadrukken de eigen redzaamheid en verantwoordelijkheid, waarbij het Beleidsplan jeugdhulp ingaat op de positie van kinderen, jongeren en hun ouders³.

‘De gemeente wil dat ieder kind veilig en gezond kan opgroeien in een gezinssituatie. Ouders zijn altijd de eerstverantwoordelijken voor de opvoeding van hun kinderen. Zij delen deze taak met medeopvoeders als groepsleiders en leerkrachten, en hun eigen sociale netwerk. Opvoedsteun aan ouders is altijd gericht op het vergroten van hun probleemoplossend vermogen. Zorgen om kinderen manifesteren zich in het eigen gezin,

³ Voor de Jeugd van Amstelveen. Beleidsplan Jeugdhulp 2015-2018.

op school of in de buurt. Oplossingen, integrale ondersteuning en hulp moeten daarom zo dicht mogelijk bij de natuurlijke woon- en leefomgeving worden georganiseerd en aansluiten op de eigen gezinscontext. Ouders blijven zelf verantwoordelijk, professionals schuiven aan. Alleen in situaties waar er veiligheidsrisico's voor het kind aanwezig zijn worden verantwoordelijkheden (deels) overgenomen.'

Beleidsplan jeugdhulp 2015-2018

In het Beleidsplan jeugdhulp staan verder de vastgestelde kaders voor hulp aan jeugdigen van 0 tot en met 22 jaar en hun gezin en wordt de volgende maatschappelijke ambitie benoemd:

1 Kinderen groeien gezond en veilig op;

- *Amstelveen wil dat kinderen gezond en veilig opgroeien in een gezinssituatie, van welke samenstelling ook.*

2 Kinderen kunnen zich maximaal ontwikkelen en ontplooien;

- *Investeren in de jeugd levert maatschappelijke winst op. Onderzoek naar de effecten van vermindering van voortijdig schoolverlaten, spijbelen, overlast en inzet van jeugdhulp wijst dit uit;*
- *De diversiteit van talenten bij kinderen in het onderwijs, sport en expressie vindt Amstelveen waardevol. De algemene voorzieningen zoals sportverenigingen, jongerenvoorzieningen etc. moeten talenten stimuleren en verdere ontwikkeling mogelijk maken.*

3 De zelfredzaamheid en zelfstandigheid van ouders/opvoeders en kinderen is versterkt;

Amstelveen vindt opvoeden de taak van ouders. Daar horen kleine normale problemen - die meestal vanzelf weer overgaan - bij. Dat besef moet ook bij ouders doordringen. Gezinnen moeten deze problemen zoveel mogelijk zelf oplossen. Een goede sociale samenhang kan er voor zorgen dat ouders ervaringen en tips kunnen uitwisselen. Via websites of bijvoorbeeld bij opvoedspreekuren moet informatie over opvoedkwesties goed toegankelijk zijn. Kleine problemen moeten niet groter worden gemaakt dan nodig. Als er echt iets aan de hand is, moet hulp snel beschikbaar zijn.

2.2 Jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering

In de jeugdwet is vastgelegd dat de gemeenten in Nederland vanaf 2015 verantwoordelijk zijn voor alle zorg voor de jeugd. Naast preventie en opvoedondersteuning moet de gemeente voor 0 tot en met 17-jarigen ook (gesloten) jeugdhulp, jeugd-ggz, zorg voor verstandelijk beperkten en jeugdbescherming realiseren. Jeugdreclassering richt zich op jongeren van 12 tot en met 22 jaar om recidive te voorkomen⁴. Zowel de specialistische jeugdhulp als jeugdbescherming en jeugdreclassering worden (boven)regionaal ingekocht, gezamenlijk met de regio's Amsterdam/Amstelland en Zaanstreek/Waterland (dus niet: regio Amsterdam). Alleen ambulante jeugdhulp werd lokaal ingekocht. De ambtelijke evaluatie van het beleid voor de jeugdhulp loopt ten tijde van het veldwerk van het Rekenkameronderzoek⁵.

Jaarlijks wordt er een verplicht cliëntervaringsonderzoek jeugdhulp uitgevoerd. Dit onderzoek is gehouden in de veertien gemeenten in de regio's Amsterdam-Amstelland en Zaanstreek-Waterland. Vanwege het kleine aantal deelnemers uit Amstelveen, kunnen de resultaten niet op gemeentelijke niveau worden uitgesplitst. Het laatste onderzoek laat zien dat de jeugdhulp in de regio overwegend positief wordt beoordeeld door zowel ouders als jeugdigen⁶.

⁴ Voor de Jeugd van Amstelveen. Beleidsplan Jeugdhulp 2015-2018.

⁵ Deze evaluatie is genoemd in meerdere interviews.

⁶ Cliëntervaringsmonitor 2016, Bovenregionaal Procesoverleg Jeugdhulp, juni 2017.

Uit het cliëntervaringsonderzoek bleek wel dat de toegankelijkheid van de hulp, de ketensamenwerking en doelrealisatie beter kan.

De gemeenteraad heeft op 8 november 2017 unaniem de motie 'Jeugdhulp in perspectief: de Amstelveense werkwijze' aangenomen⁷. Hierin wordt ingegaan op het Perspectiefplan, dat in regionaal verband zal worden ontwikkeld. In het Perspectiefplan formuleren de jongere en zijn ouders welke problemen er zijn, de hulpvraag en de beoogde resultaten van de jeugdhulp, waar nodig ondersteund door een lokaal team of gecertificeerde instelling. De gemeenteraad verzoekt het college om in de toekomst samen met de gemeenteraad het gesprek te voeren over de effecten van deze werkwijze op tevredenheid, kwaliteit en effectiviteit van jeugdhulp (en om zo nodig de verordening jeugdhulp aan te passen).

Aandacht voor jongeren in jeugdbescherming die 18 jaar worden

In de commissievergadering Burgers en samenleving van 30 november 2016 is een agendaverzoek over het continueren van zorg voor jongeren die 18 jaar worden, besproken, nadat er eerder al schriftelijke vragen over waren gesteld aan het college⁸. Hierbij gaat het om meer aandacht geven aan jongeren die 18 jaar worden, hen te informeren over de rechten en plichten die ze hebben vanaf 18 jaar en zorg (indien nodig) te laten continueren⁹.

In de raadsvergadering van 14 december 2016 is unaniem de motie Jong Volwassen Zorg aangenomen¹⁰. Hierin riep de gemeenteraad het college op om:

- In samenwerking met andere gemeenten een stevig beroep te doen op Den Haag om de Jeugdwet waar nodig te verruimen naar 23 jaar, om verplichte of gewenste passende zorg na het 18^e levensjaar mogelijk te houden;
- Alle jongeren van 17 jaar een brief te sturen met de rechten en plichten die zij hebben als ze 18 jaar worden, zodat zij zich goed kunnen voorbereiden en zich laten voorlichten indien nodig.

Verder verzocht de gemeenteraad het college:

- Om samen met de gemeenteraad te onderzoeken welke andere methodes er beschikbaar zijn om de doelgroep jongeren in kaart te brengen die dreigen de nodige of gewenste passende zorg te verliezen vanaf 18 jaar en hen te ondersteunen bij het behoud van de zorg;
- Te streven om op basis daarvan jongeren vanaf 18 jaar die gecontinueerde zorg nodig hebben of willen in alle gevallen de nodige of gewenste passende zorg te bieden;
- Gebruik te maken van ervaringsdeskundigen naast deskundigen uit het veld, waaronder het jongerenwerk en deskundige zorgverleners;

⁷ Motie Jeugdhulp in perspectief: de Amstelveense werkwijze, november 2017.

⁸ Schriftelijke vragen aan het college van B&W. Verschillen in zorg voor jongeren; van 18- naar 18+, 18 september 2016.

⁹ Agendaverzoek D66. Verschillen in zorg voor jongeren in de leeftijd 18- en 18+ en Besluitenlijst openbare commissievergadering, raadscommissie Burgers en samenleving, 30 november 2016.

¹⁰ Motie Jong volwassen zorg, december 2016.

- Te bevorderen dat er gewerkt wordt met een perspectiefplan dat jongeren samen met hun netwerk en zorgverleners opstellen voordat een jongere de leeftijd van 18 jaar bereikt;
- Dit in een voorstel aan de raad te presenteren, uiterlijk het eerste kwartaal van 2017.

Dit laatste heeft niet de vorm gekregen van een apart raadsvoorstel, maar in de raadsbrief (waarmee de motie is afgedaan) van 21 maart 2017 staat beschreven op welke wijze het college de motie uitvoert¹¹. Hierin geeft het college aan dat er in januari 2017 een brief is gestuurd aan de toenmalige staatssecretaris Van Rijn (ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport) waarin aandacht wordt gevraagd voor de jongeren die 18 jaar worden en zich onttrekken aan hulp en toezicht en dan met name in jeugdbescherming¹². Jeugdbescherming vervalt automatisch bij de 18e verjaardag, ook als het niet realistisch is te veronderstellen dat de jeugdige zichzelf kan redden. Het college wil dat gekeken wordt naar een verlenging van jeugdbescherming tot 23 jaar, in gevallen waarvoor dat gewenst is. In de brief aan de staatssecretaris staat: *‘Op dit moment financieren wij de overbruggingstijd zodat er geen gat valt in de hulpverlening. We begeven ons daarmee soms op een hellend vlak ten aanzien van de rechtmatigheid. De jaarlijkse controle van de accountant is immers gericht op de rechtmatigheid van de uitgaven binnen de reikwijdte van de verschillende wetten.*

Ondanks dit gegeven ligt onze prioriteit bij het bieden van de juiste hulp. Waar nodig maken we gebruik van verlengde jeugdhulp. Met de casusregie van onze jeugdhulpverleners zorgen wij zo veel mogelijk dat aanvragen bij andere instanties op tijd worden ingediend zodat de hulp ook na 18 jaar doorloopt. Er is een nauwe samenwerking op casusniveau tussen de consulenten Wmo, Participatiewet en jeugdhulp.’

Het ministerie nam vervolgens ambtelijk contact op en heeft de gemeente uitgenodigd om mee te denken op dit dossier. Het ministerie onderzoekt de mogelijkheid om een maatregel jeugdbescherming te verlengen naar 23 jaar. En de wethouder Brandes heeft het onderwerp 18-/18+ besproken met de regio Amsterdam/Amstelland en Zaanstreek/Waterland.

Verder staat in de raadsbrief (waarmee de motie is afgedaan) dat medio 2017 de brieven naar jongeren die 18 jaar worden, verstuurd gaan worden en dat continuïteit van zorg blijft te worden gegarandeerd indien dit noodzakelijk is.

Wachttijden jeugdbescherming

¹¹ Brief afdoening Motie jong volwassen zorg, 21 maart 2017.

¹² Burgemeesters en Wethouders gemeente Amstelveen, brief problematiek aansluiting hulp 18- en 18+, januari 2017.

De raad is in maart 2016 geïnformeerd over de maatregelen die genomen zijn om de wachttijden bij Jeugdbescherming Regio Amsterdam terug te brengen¹³. Jeugdbescherming hanteert de strenge norm, dat er sprake is van een wachttijd zolang er geen gezinsmanager is toegewezen die actief met het gezin aan de slag gaat. Dit betekent niet dat het gezin tot die tijd geen hulp krijgt. In maart 2016 was de gemiddelde wachttijd per gezin 62 dagen en het ging om 10 gezinnen. Dit kan niet afgezet worden tegen landelijke cijfers.

Top400, Top600 en Top1000

In mei **2011** startte de gemeente Amstelveen (samen met dertig andere gemeenten en organisaties) met de aanpak van de 600 meest criminele veelplegers in de regio; de Top600. Doel van dit initiatief is om de 600 veelplegers van High-Impact delicten (zoals woninginbraken, straatroof en overvallen) en hun directe omgeving van het criminele pad af te halen en/of te houden¹⁴. In **2016** is daarnaast de aanpak **Top400** gestart. De aanpak is grotendeels vergelijkbaar met de Top600, maar richt zich op een andere doelgroep. Bij de Top400 gaat veelal om jongere kinderen/jongeren dan in de Top600. Deze jongeren zijn in de afgelopen vijf jaar minstens één keer aangehouden of verdachte geweest, of zij (of iemand in hun directe omgeving) had op een andere wijze contact met de politie. De Top600 en Top400 vormen samen de Top1000. In Amstelveen worden negen jongeren begeleid door de regisseur Top1000 (in dienst van de gemeente zelf). In de gemeente Amstelveen is deze functie gecombineerd met de functie Verbindingsfunctionaris Straf en Zorg.

¹³ Brief wachttijden Jeugd Bescherming Regio Amsterdam, Raadscommissie 11 maart 2016.

¹⁴ *Convenant Aanpak Top600, Actiecentrum Veiligheid, oktober 2015 en Halfjaarmonitor Top1000 januari-juni 2016, gemeente Amsterdam, oktober 2016.*

2.3 Wmo

Vanuit de Wmo ook aandacht voor jongeren

Vanuit de Wmo worden ook hulpmiddelen en woningaanpassingen geïndiceerd voor kinderen tot 18 jaar en ook voor 18 jaar en ouder. Gekeken naar jeugd, gaat het bij de Wmo verder om onafhankelijke cliëntondersteuning, door MEE (ook voor jeugdhulp) en Veilig Thuis. Daarnaast richt de Wmo zich op jongeren met hoogwaardige vormen van zorg en ondersteuning. Het gaat dan om zwerfjongeren (maatschappelijke opvang), extramurale begeleiding (individuele begeleiding en dagstructurering) en het kortdurend verblijf voor jongeren met een licht verstandelijke beperking (LVB), die ouder zijn dan 18 jaar¹⁵. Naast kortdurend verblijf voor jongeren (ouder dan 18 jaar) met een licht verstandelijke beperking wordt ook beschermd wonen geïndiceerd door centrumgemeente Amsterdam. In 2015 is een evaluatie van het Wmo-beleid uitgevoerd over de situatie van vóór de decentralisaties¹⁶.

Veilig Thuis Amsterdam-Amstelland

Veilig Thuis, eerder bekend onder de naam advies- en meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling (AMHK), is ontstaan door samenvoeging van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling en het Steunpunt Huiselijk Geweld¹⁷. Inwoners en professionals hebben hierdoor één meldpunt waar ze terecht kunnen. Daarnaast realiseert het AMHK een samenhang in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, zodat de problematiek van kinderen en volwassenen integraal behandeld wordt¹⁸. Het werkgebied van Veilig Thuis Amsterdam-Amstelland beslaat zes gemeenten: Amstelveen, Aalsmeer, Diemen, Uithoorn, Ouder-Amstel en Amsterdam.

2.4 Participatiewet

De Participatiewet richt zich op inwoners die niet in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien en een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Specifiek voor jongeren (in de leeftijd van 18 tot en met 26 jaar) gaat het om¹⁹:

- Alle jongeren van 16 tot 27 jaar die geen werk hebben gaan terug naar school, behalve als dit op individuele gronden niet mogelijk is;
- jongeren met een arbeidsbeperking op een passende werkplek krijgen met de juiste ondersteuning. Hierbij zijn beschut werk, de inzet van het werkbedrijf met de zogenoemde garantiebanen en loonkostensubsidie instrumenten die de gemeente kan inzetten;
- het ondersteunen van studenten met een arbeidsbeperking (die niet het wettelijk minimumloon kunnen verdienen) door de inzet van een individuele studietoelage;

¹⁵ Wmo-nota 2015-2018, oktober 2014.

¹⁶ Hoe staat Amstelveen er voor na 1 jaar Wmo? Evaluatie Wmo-nota 'Meedoen mogelijk maken' over het jaar 2015, juli 2016.

¹⁷ De kwaliteit van Veilig Thuis Amsterdam-Amstelland Stap 1, januari 2016.

¹⁸ Wmo-nota 2015-2018, oktober 2014.

¹⁹ Meer meedoen. Beleidsplan Participatiewet 2015-2018, november 2014.

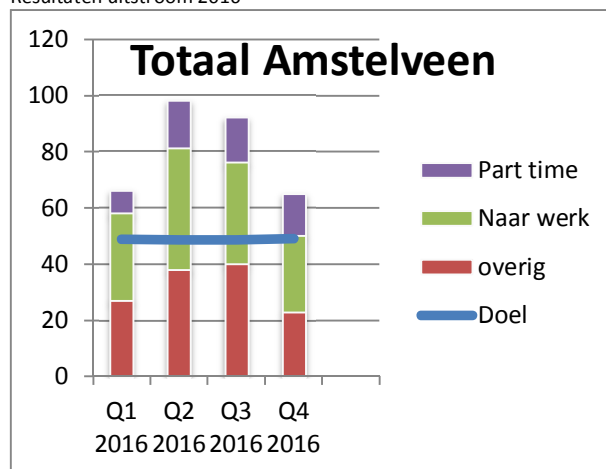

Loonkostensubsidie: de loonwaarde van een werknemer wordt aangevuld tot het niveau van het wettelijk minimumloon. Dit maakt het voor werkgevers aantrekkelijker om mensen met een arbeidsbeperking in dienst te nemen en ontvangt deze groep ten minste het wettelijk minimumloon.

Individuele studietoelage: Een regeling die voorheen onder Wajong viel – de individuele studietoelage – is bedoeld om studenten met een beperking financieel te ondersteunen. Deze studenten hebben veelal geen bijbaan naast hun studie en ontvangen op deze manier een (aanvullend) inkomen.

Op het Werkplein vindt de ondersteuning naar arbeid plaats. In 2017 is een evaluatie van het Werkplein uitgevoerd²⁰. Hierin wordt geconcludeerd dat de inwoners van Amstelveen het Werkplein goed hebben kunnen vinden en dat de doelstellingen voor wat betreft preventie, handhaving en uitstroom vanuit het Beleidsplan zijn behaald. Figuur 2.2 is overgenomen uit de evaluatie en laat de uitstroom zien. Verder blijkt uit een vergelijking met landelijke cijfers dat het Werkplein een (hogere) duurzame uitstroom naar arbeid heeft gerealiseerd. Daarnaast zijn cliënten positief over de dienstverlening en ondersteuning, zo blijkt uit het cliëntervaringsonderzoek Participatie. Exacte cijfers zijn hier niet genoemd.

Figuur 2.2
Resultaten uitstroom 2016

Een aantal uitkomsten uit het cliëntervaringsonderzoek Participatiewet

Gemiddeld krijgt de klantmanager een 7,4. De re-integratiebegeleider krijgt ook een positieve beoordeling. Driekwart van de cliënten noemt de ondersteuning deskundig. De beoordeling van het dienstverleningsgesprek varieert van een 6,8 tot een 7,1. Een ruime meerderheid geeft aan dat de rechten en plichten van de uitkering tijdens het gesprek duidelijk zijn uitgelegd. De wachttijd voldeed voor een meerderheid van de cliënten aan de verwachtingen.

2.5 Sluitende aanpak voor jongeren²¹

In navolging op het vaststellen van het Beleidsplan Participatiewet 2015-2018 is de gemeente Amstelveen in het bijzonder aan de slag gegaan met thuiszittende, werkloze jongeren zonder voldoende en kwalificerende opleiding. In Amstelveen is er een groep van ongeveer 75 schoolverlaters die niet gezien of bereikt wordt en daarnaast zijn er 70 jongeren van 23 jaar of ouder zonder startkwalificatie en zonder werk waarvan niet bekend is wat zij momenteel doen²². Het plan van aanpak 'Sluitende aanpak voor jongeren' benoemt meerdere redenen om zich als gemeente voor deze groep in te zetten²³.

- Een deel van de thuiszittende jongeren kampt met achterliggende (zorg)problemen (en dan met name LVB-problematiek²⁴) en heeft een vergrote kans om in het criminele circuit terecht te komen;

²⁰ Evaluatie Werkplein Amstelveen/Aalsmeer.

²¹ In de ambtelijke reactie is aangegeven dat dit "oude tekst" is, zonder aan te geven wat feitelijk niet juist is. Wel is een voorstel gedaan om deze tekst in zijn geheel te vervangen door nieuwe tekst. Dat is hier niet gedaan omdat niet duidelijk is waar bepaalde uitspraken op zijn gebaseerd (bronvermelding ontbreekt).

²² Een startkwalificatie is een diploma van de Havo, het VWO, of het MBO niveau 2 of hoger.

²³ Plan van aanpak. Sluitende aanpak voor jongeren in Amstelveen & Aalsmeer, januari 2017.

²⁴ LVB: licht verstandelijke beperking.

- Door in te zetten op deze jongeren, probeert de gemeente te voorkomen dat deze jongeren (als zij 27 jaar worden) zich als werkzoekende bij de gemeente melden voor een uitkering;
- Hoe langer het duurt voordat de jongeren gezien worden des te groter de afstand tot de arbeidsmarkt wordt, met kans op langdurige werkloosheid en een vergrote kans op armoede en schulden tot gevolg.

Omdat de problemen kunnen liggen op verschillende (beleids)terreinen (zoals jeugdhulp, Participatie, (passend) onderwijs en Wmo), is een intensieve samenwerking met het RMC (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt), leerplichtambtenaren, onderwijsinstellingen (praktijk- en vso scholen) en de afdelingen binnen het sociaal domein noodzakelijk.

Dit plan van aanpak 'Sluitende aanpak voor jongeren' sluit aan bij het wetsvoorstel voor de wijziging van de Wet educatie en beroepsonderwijs dat in oktober 2017 is ingediend²⁵. Hierin staat beschreven dat de gemeente verantwoordelijk is om samen met scholen, instellingen en organisaties telkens voor een periode van vier jaren een regionaal programma op te stellen met maatregelen ter voorkoming en bestrijding van voortijdig schoolverlaten van jongeren van 12 tot en met 22 jaar die leer- en kwalificatieplichtig zijn.

Het plan van aanpak 'Sluitende aanpak voor jongeren' bestaat uit twee fasen:

- 1 Zicht krijgen op de omvang en aard van de achterliggende problematiek op basis van negen werkvelden (werkplein, PGB-houders, sociale teams, leerplicht en RMC (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt), jongerenwerk, jeugdhulpverlening, de partners van de Top600, klantmanagers en jonge statushouders, VSO en praktijkscholen);
- 2 De ontwikkeling van een integrale aanpak op basis van deze analyse. Het resultaat is een sluitende (maatwerk) aanpak met passend instrumentarium, verwerkt in een uitvoeringsplan.

Tabel 2.1

Aantal jongeren in Amstelveen dat geen startkwalificatie of werk heeft en waarvan niet bekend is wat zij doen

	AANTAL
Schoolverlaters tot 23 jaar	75
Thuiszittende jongeren 23 jaar en ouder	70

2.6 Onderwijs

Ook bij onderwijs staat eigen verantwoordelijkheid centraal

Vanaf 2014 zijn scholen ervoor verantwoordelijk om alle leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben een goede onderwijsplek te bieden (passend onderwijs). Hiervoor werken reguliere en speciale scholen samen in regionale samenwerkingsverbanden. In het primair onderwijs is dat samen met de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Ouder-Amstel, Uithoorn. Het samenwerkingsverband in het voorgezet onderwijs betreft dezelfde gemeenten als in het primair onderwijs, met de toevoeging van de gemeente Haarlemmermeer. De samenwerkingsverbanden hebben hiervoor een ondersteuningsplan ontwikkeld²⁶.

Op een OOGO (overeenstemming gericht overleg) zijn de beleidsplannen van de jeugdhulp en het onderwijs op elkaar afgestemd. De belangrijkste uitgangspunten van passend onderwijs zijn:

- het organiseren van onderwijs en ondersteuning zo dicht mogelijk bij huis;
- uitgaan van de eigen kracht van leerlingen, leerkrachten en ouders;
- hulp bieden aan het kind en het systeem om het kind heen²⁷. Hier wordt geen specialistische jeugdhulp bedoeld. Onderwijs en schoolmaatschappelijk werk hebben geen doorverwijsfunctie naar specialistische jeugdhulp. Deze taak ligt bij de jeugdhulpverleners van de gemeente.

²⁵ Wetsvoorstel: Wijziging van onder meer de Wet educatie en beroepsonderwijs inzake regionale samenwerking voortijdig schoolverlaten en jongeren in een kwetsbare positie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, 23 oktober 2017.

²⁶ Voor de jeugd van Amstelveen. Beleidsplan jeugdhulp 2015-2018.

²⁷ Update ondersteuningsplan 2014-2018, juni/september 2015.

Schoolmaatschappelijk werk en jeugdhulpverlening

Voortgezet onderwijs: Scholen in het voortgezet onderwijs bespreken jongeren waar zorgen over zijn in een zorg- en adviesteam. Dit team bestaat uit het zorgteam van de school (zorgcoördinator en leerlingenbegeleiding) en een jeugdarts, leerplichtambtenaar, RMC (**Regionaal Meld- en Coördinatiepunt**), politie en schoolmaatschappelijk werk. Schoolmaatschappelijk werk biedt in veel gemeenten eerstelijnszorg aan kinderen en betreft hierbij ook de ouders/verzorgers. Wanneer de schoolmaatschappelijk werker concludeert dat er meer hulp nodig is, wordt in Amstelveen een gemeentelijke jeugdhulpverlener ingeschakeld. Het gaat dus om kortdurende hulp voor lichte problemen en het snel kunnen doorzetten bij complexere problematiek. Vanaf 2018 komt er een uitbreiding van het schoolmaatschappelijk werk op het voortgezet onderwijs²⁸.

Primair onderwijs: Momenteel is ook op basisscholen een schoolmaatschappelijk werker aanwezig, samen met een intern begeleider (ib-er). Uit een evaluatie blijkt dat het aantal contacturen toeneemt en het aantal cliënten juist afneemt²⁹. Daarnaast zijn er een aantal knelpunten in de uitvoering geconstateerd en liep het contract met de uitvoerder af. Dit alles heeft ertoe geleid dat vanaf januari 2018 een jeugdhulpverlener op de scholen geplaatst wordt in plaats van een schoolmaatschappelijk werker. De jeugdhulpverlener hanteert een systeem- en gezinsgerichte aanpak, werkt samen met de sociaal teams en verleent ook toegang tot jeugdhulp. Dit maakt de lijnen korter en zo is er sneller hulp te realiseren. In maart 2017 is er een motie ingediend om een onafhankelijk ondersteunend onderzoek naar de effecten van de implementatie van jeugdhulpverlening op de basisscholen uit te voeren als het eenmaal loopt³⁰.

Aansluiting onderwijsketen

In de Onderwijsagenda is ook aandacht voor de overgang tussen de onderwijssoorten (van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs en van het voortgezet onderwijs naar het beroepsonderwijs). Er is vanuit de scholen een voorstel ingediend bij de regiogemeenten om de overgang van het primair naar het voortgezet onderwijs te monitoren en daarmee aanknopingspunten te vinden om de kwaliteit (verder) te verbeteren³¹.

Een ambtenaar geeft aan dat de monitor momenteel voor het tweede jaar loopt. Na drie jaar kunnen de scholen zien of de leerlingen in de praktijk op het niveau van het eerder vastgestelde schooladvies zitten. Dit is met name belangrijk omdat de toelatingscriteria veranderd zijn. Eerst was de citotoets samen met het schooladvies bepalend om een leerling in te schrijven, nu is het schooladvies leidend. De citotoets wordt in mei van elk schooljaar afgenomen. De meeste kinderen zijn dan al ingeschreven en geplaatst op een school

²⁸ Uitvoeringsagenda preventief jeugdbeleid, maart 2017.

²⁹ Notitie schoolmaatschappelijk werk in het Amstelveens primair onderwijs, 6 april 2017.

³⁰ Motie Succesfactoren samenwerking PO en Jeugdhulpverlening en Uitvoeringsagenda preventief jeugdbeleid, 23 maart 2017.

³¹ Ruimte voor Onderwijs, de springplank naar ontplooiing en werk. Onderwijsagenda 2015-2018.

in het voortgezet onderwijs, op basis van het schooladvies. Het kan voorkomen dat de cito hoger uitvalt dan het schooladvies. In circa 10-15% van de gevallen wordt het advies aangepast naar aanleiding de citoscore, waardoor de leerling in een andere klas geplaatst wordt. Middels de monitor kan inzichtelijk worden gemaakt of dit besluit terecht is en het kind op de juiste plek zat. In april 2018 komt een voorstel vanuit het onderwijs hoe en wanneer zij deze monitor gaan presenteren.

2.7 Sporten en bewegen

Sport niet alleen bedoeld om gezond te blijven, ook voor inzet andere terreinen

Op grond van de Wet Publieke Gezondheid dient de gemeente zich te focussen op het verminderen van overgewicht en het bevorderen van een gezonde levensstijl. In de Sportnota schrijft de gemeente een grote rol toe aan sport en (gezond) bewegen in de Amstelveense samenleving³². 'Amstelveen vindt sport belangrijk' is de eerste kop van de samenvatting in de nota. Sporten en bewegen is goed voor de gezondheid, sociale contacten en het vestigingsklimaat van de stad.

Speciale aandacht gaat uit naar jeugd, ouderen en mensen met een beperking. In de Sportnota staan de doelstellingen/effectindicatoren ten aanzien van bijvoorbeeld het percentage jongeren dat beweegt of sport.

Tabel 2.2

Effectindicatoren Sportnota op het gebied van jeugd

EFFECTINDICATOR	HUIDIG	STREEFWAARDE 2020	BRON
Jeugd (6 tot en met 11 jarigen) die tenminste eenmaal per week sport	Wordt in Stadspeiling 2015 bepaald	Nader te bepalen	-
Jongeren (12 tot en met 23-jarigen) die tenminste eenmaal per week sporten	76% (2012)	78%	Jongerenpeiling
Jongeren (13 tot en met 16-jarigen) die minimaal een uur per dag actief zijn gedurende zeven dagen per week	15% (2009)	17%	Emovo GGD

'De doelgroepen kinderen, jeugd en jongeren, senioren en mensen met een beperking vormen de kern van het sportstimuleringsbeleid, aangezien bij deze doelgroepen de grootste 'gezondheidswinst' valt te behalen.'

Sportnota 2013–2020

Activiteiten voor kinderen en jongeren die in de nota worden genoemd zijn:

- JeugdActiviteitenPas. De JeugdActiviteitenPas biedt kinderen de mogelijkheid om kennis te maken met diverse activiteiten, die misschien nog nooit zijn beoefend, maar wel erg leuk lijken. Dit bestaat sinds 2002 in Amstelveen voor het basisonderwijs en sinds 2010 voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Voorheen ging het alleen om sportactiviteiten, maar kinderen kunnen nu ook kiezen voor andere activiteiten zoals muziek, cultuur en natuur;
- Sport en Spel in de wijk en de Meerkamp. In de zomervakantie worden in samenwerking met welzijnsorganisaties in de wijk sport- en spelactiviteiten georganiseerd. In de andere vakanties worden deze activiteiten georganiseerd in de Meerkamp;

³² Sportnota 2013-2020 'Amstelveen Beweegt Gezond'.

- Sportactiviteiten in jongeren centrum 'Down Town' (deze is gesloten in 2014);
- Instuiven. Activiteiten voor kinderen in wijk- en buurtcentra.

Daarnaast wil de gemeente aansluiten bij het programma Jump-in en Jongeren op GezondGewicht (JOGG).

'Sport is steeds meer een middel om doelstellingen op andere beleidsterreinen te verwezenlijken' Sportnota 2013-2020

Sporten gaat daarnaast niet alleen meer over de positieve effecten op de gezondheid. Sport wordt steeds meer gezien als een middel om doelstellingen op andere beleidsterreinen te verwezenlijken. Hierbij kan gedacht worden aan onderwijs, jeugdbeleid en maatschappelijke participatie. Het Sportbedrijf en de gemeente zetten daarom in op het stimuleren van partnerships met sportverenigingen, andere sportaanbieders, de GGD, onderwijs, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven. Ook krijgen sportverenigingen een steeds grotere rol op het gebied van signalering.

Amstelveen is een van de weinige gemeenten die het predicaat 'topsportproof' voert. De scholen in het voorgezet onderwijs maken afspraken met leerlingen, zodat zij aan topsport kunnen doen.

2.8 Minimabeleid

Regelingen voor kinderen in minima-gezinnen

Het minimabeleid heeft regelingen voor kinderen die opgroeien in een huishouden waar het inkomen op of onder het sociaal minimum ligt, ter stimulering van sociale, culturele en sportieve activiteiten. Hierbij kan gedacht worden aan een vergoeding voor sport en cultuur, de Amstelveenpas³³, een bijdrage in de kosten voor Amstelveense vakantiekampen, school-, computer- en internetkosten en korting voor zwemblessen. Momenteel maken ongeveer 1.000 kinderen in Amstelveen gebruik van een of meerdere minimaregelingen³⁴. Landelijke cijfers hierover zijn niet beschikbaar.

De Gemeenteraad heeft regelmatig aandacht voor armoede onder kinderen. De raad nam moties aan: "kinderen van minima gericht ondersteunen" (30 september 2015), "armoedebeleid", Pilot Ervaringsdeskundige in Armoede en motie Druk van de ketel (beide juni 2016). Daarnaast is het amendement "actief op zoek m.b.v. de armoedemeter" aangenomen en zijn vragen gesteld over de aanpak en monitoring van de armoedebestrijding door de gemeente Amstelveen (maart 2015 en 7 februari 2017). In juli 2017 werd een agendaverzoek ingediend om met het college en de andere raadsfracties in een discussie tot vernieuwende ideeën en beleidsinitiatieven te komen om de armoede onder kinderen structureel en effectief te bestrijden en te bespreken hoe invulling te geven aan de ideeën en plannen van staatssecretaris Klijnsma. Op 27 september 2017 is een raadsvoorstel voor de besteding van extra Rijksgelden voor kinderen in armoede (de Klijnsma-gelden)³⁵ aangenomen. Dit voorstel had betrekking op:

- het structureel verruimen van de doelgroep voor de computerregeling en de tegemoetkoming voor de kosten van internet naar 4 tot 18 jaar;

³³ Een kortingspas voor allerlei culturele en sociale activiteiten in Amstelveen.

³⁴ Agendaverzoek Armoedebestrijding onder kinderen, juli 2017.

³⁵ Raadsvoorstel 'Kansen voor alle kinderen', 27 september 2017.

- in 2017 een extra gratis activiteit of meerdere activiteiten met de Amstelveenpas mogelijk maken voor kinderen en hun ouders/verzorgers;
- de zwemregeling hervormen naar een in natura verstrekking waarbij de zwemlessen door de gemeente worden betaald;
- het uitvoeren van twee pilots.
 - vouchers voor bijles en onderwijsbegeleiding;
 - een computerregeling, internettegemeetkoming, sport- en cultuurregeling voor 18+ jongeren die bezig zijn met het behalen van hun startkwalificatie.

2.9 Signalering en preventie

Steeds meer aandacht voor preventie en signalering bij jeugd

In juli 2016 is een motie over vroegsignalering aangenomen door het college³⁶. Daarin verzoekt de raad het college om te onderzoeken hoe sportverenigingen en cultuurinstellingen kunnen bijdragen aan vroegsignalering in de zorg.

De uitvoeringsagenda preventief jeugdbeleid (maart 2017) stelt dat met de invoering van de decentralisaties de prioriteit lag bij de zorgcontinuïteit van de zwaardere jeugdhulp. Vanaf 2017 is de tijd gekomen om ook meer aandacht te geven aan preventie. In de Uitvoeringsagenda staat het volgende:

1. Algemene preventie: dit betreft met name voorlichting gericht op een brede groep, ter voorkoming van problemen.
2. Risicogestuurde preventie: dit betreft gerichte inzet op een bepaalde doelgroep of individu, die moet voorkomen dat al bestaande (lichte) problemen erger worden.

Amstelveen richt zich vooral op risicogestuurde preventie vanuit de gedachte dat interventies dan beter toegesneden kunnen worden en meer effect sorteren.

Klankbordgroep preventie

De gemeente Amstelveen benoemt in de uitvoeringsagenda preventief jeugdbeleid dat zij twee klankbordgroepen preventie de komende tijd wil oprichten, samen met de belangrijkste signalerende jeugdpartners, namelijk het onderwijs, de (VVE³⁷) kinderopvangorganisaties en de GGD. Eén klankbordgroep is bedoeld voor het primair onderwijs en de andere voor het voortgezet onderwijs. Taken van de klankbordgroep zijn het opstellen van een meerjarige themakalender en een jaarlijks preventieactiviteitenplan³⁸.

De uitvoeringsagenda gaat verder in op het huidige preventieve aanbod van de gemeente Amstelveen:

- **Jongerenwerk:** Binnen de gemeente Amstelveen zijn vijf jongerenwerkers actief, die beschikbaar zijn voor jongeren van 10 tot en met 22 jaar. Deze jongerenwerkers zijn in dienst van de gemeente, dit is een uitzonderlijke situatie in Nederland. De

³⁶ Motie Ogen en Oren in sport, kunst en cultuur, 16 juli 2016.

³⁷ VVE: Voor- en Vroegschoolse Educatie.

³⁸ Uitvoeringsagenda preventief jeugdbeleid, maart 2017.

jongerenwerkers zijn opgeleid om jongeren op een toegankelijke en informele manier te ondersteunen. Ze doen individuele begeleiding van jongeren, straatwerk en activiteiten (zoals koken, kickboksen en survivallen). Jongeren kunnen de jongerenwerkers zelf benaderen, maar andersom kunnen jongerenwerkers ook jongeren aanspreken of de jongerenwerkers gaan af op een melding over een jongere.

- **Team jeugdhulpverlening:** Sinds de decentralisatie in 2015 heeft de gemeente een team jeugdhulpverleners in dienst. Zij helpen ouders en jeugdigen met vraagverheldering, verlenen zelf kortdurende hulp, monitoren trajecten en vormen de 'toegang' tot de gespecialiseerde jeugdhulp. Waar nodig is er een wederzijdse samenwerking tussen het sociaal team en jeugdhulp. De jeugdhulpverleners onderhouden ook contacten met onderwijs, huisartsen, GGD jeugdgezondheidszorg, kinderdagverblijven en zorgaanbieders.
- **Overig preventief aanbod:** Ten slotte is er een vrij toegankelijk preventief hulpaanbod voor ouders, zoals bijvoorbeeld opvoedsprekuren en het programma Homestart dat gezinnen met jonge kinderen thuis ondersteunt met de inzet van getrainde vrijwilligers. De wettelijk verplichte Regionale VerwijsIndex Risicjongeren valt ook onder het preventief jeugdbeleid. Dit is een landelijk digitaal informatiesysteem dat signalen van hulpverleners over mogelijke risicjongeren (tot 23 jaar) registreert.

Recente ontwikkelingen van de gemeente genoemd in de uitvoeringsagenda:

- pilot: kinderen uit de knel; gaat om (v)echtscheidingen;
- één aanspreekpunt voor huisartsen en kinderdagverblijven binnen teamjeugdhulpverlening;
- pilot integrale wijkgerichte aanpak in de wijk Bankras-Kostverloren;
- de aanwezigheid van jeugdhulpverleners op school (in het primair onderwijs);
- vanaf 2018 wordt bij specialistische jeugdhulp gewerkt met perspectiefplan. Dit is een onderdeel van het toegangsproces naar specialistische jeugdhulp.

Naast de blijvende aandacht voor specialistische jeugdhulp, is er sinds kort steeds meer aandacht voor preventie en vroegsignalering. De effecten hiervan zijn vaak pas op de lange termijn zichtbaar en het is lastig te duiden welke factoren tot verbetering leiden. Eerst moet geïnvesteerd worden. Ook in Amstelveen is nog niets bekend van de effecten van vroegsignalering en preventie.

2.10 Subsidies

"In financieel opzicht handhaven we een degelijk en behoedzaam beleid. Bij gemeentelijke investeringen en subsidies vragen wij goede kwaliteit tegen een goede prijs. Bij overschrijdingen in de uitgaven zoeken wij de oplossing in hervormen en bezuinigen in plaats van in lastenverhoging. De gemeentelijke lasten stijgen daardoor niet harder dan de inflatie: ook daar Amstelveens maatwerk." (Collegeprogramma 2014-2018)

Jeugdbeleidstukken reppen na 2015 minder over subsidies

In de beleidsplannen omtrent het jeugdbeleid valt op dat in de stukken tot aan 2015 nog wordt gesproken over het verstrekken van subsidies, maar dat in het huidige beleidskader over subsidies niet of zeer minimaal wordt gerept. 'Voor vernieuwende

concepten zijn mogelijkheden voor projectsubsidies' staat in de Nota Jeugdbeleid 2011-2015³⁹.

Vooral op onderwijsterrein veel aandacht voor subsidies

De Onderwijsagenda 2015-2018 is in samenspraak tussen de gemeente en de betrokken partijen opgesteld⁴⁰. Aan deze Onderwijsagenda is een subsidieregeling verbonden om initiatieven vanuit het onderwijs en bedrijfsleven te faciliteren. De voorgaande subsidieregelingen zoals de brede school en kwaliteitsimpuls worden geïntegreerd in één regeling. Daarnaast zet de Onderwijsagenda in op samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven voor een betere aansluiting op de arbeidsmarkt en stimuleert deze het ontwikkelen en uitvoeren van gezamenlijke activiteiten voor talenten van individuele leerlingen. Ook waar het gaat om sport, beweging en cultuureducatie.

Genoemde subsidies in de Onderwijsagenda

- Voor jonge kinderen is een slag gemaakt door de brede school door te ontwikkelen naar een alles-in-één-school (het integraal kindcentrum). De Eerste Montessorischool ontving voor het schooljaar 2015-2016 subsidie voor Doorontwikkeling naar een Integraal Kind Centrum (IKC);
- De nieuwe basisschool School of Understanding ging in het schooljaar 2015-2016 open en ontving subsidie voor een bijdrage van de kosten voor Onderwijs en geïntegreerde opvang onder één dak en levensecht leren gericht op ervaring in werkpraktijk;
- In het primair onderwijs werd, met behulp van gemeentelijke subsidie, een ontwikkelingstraject ingezet om leerkrachten te scholen in eigentijdse ICT- en (social)mediavaardigheden die zij kunnen toepassen in de les.

De algemene voorwaarden waarbij een subsidie wordt of kan worden verstrekt zijn genoemd in de Algemene Subsidieverordening van de gemeente Amstelveen, versie 2016⁴¹. Op de gemeentelijke website staan drie subsidievormen, speciaal gericht op jeugd.

1. Subsidie voor ideeën/initiatieven van en door de jeugd

Amstelveen biedt jongeren de mogelijkheid om subsidies aan te vragen voor eigen initiatieven. Hierbij worden de volgende voorwaarden beschreven: Een jongere tussen de 12 en 20 jaar oud, woonachtig in Amstelveen, haalbaar en realistisch idee of initiatief die ze zelf (in samenwerking met een ondersteuningsorganisatie) willen organiseren, draagvlak heeft onder jongeren en waarbij een groep

³⁹ Nota Jeugdbeleid 2011-2015.

⁴⁰ Ruimte voor Onderwijs, de springplank naar ontplooiing en werk. Onderwijsagenda 2015-2018.

⁴¹ <https://www.amstelveen.nl/bestuur-organisatie/decentraleregeling/algemene-subsidieverordening-amstelveen-2016>.

jongeren wordt betrokken. Het idee moet plaatsvinden in Amstelveen, staat los van bestaande en lopende initiatieven van jongerenwerk en is uitgewerkt in een draaibroek. De jongeren vindt zelf een ondersteuningsorganisatie die hem of haar begeleidt bij het plan en zorg draagt voor het financieel beheer.

Voorwaarden voor de subsidie verstrekking zijn:

- De subsidie aanvragen worden behandeld op volgorde van binnenkomst;
- Als het subsidieplafond bereikt wordt, wordt de subsidie afgewezen;
- Het fonds draagt voor maximaal 75% in de kosten bij en kan ten hoogste 5.000 euro bedragen;
- Het college van Burgemeester en Wethouders kan in bijzondere gevallen afwijken van de hoogte van de subsidie en minimale eigen bijdragen;
- De jongere vermeldt in eventuele publicaties, persberichten en/of presentaties dat de activiteiten mede tot stand zijn gekomen dankzij een financiële bijdrage van de gemeente Amstelveen.

Voor deze subsidies hoeven de jongeren geen verantwoording af te leggen over in hoeverre het gestelde maatschappelijke doel is behaald.

2. *Onderwijs subsidies*

Het is mogelijk voor samenwerkende partners (kinderopvang, onderwijsinstelling en/of bedrijven) om in aanmerking komen voor een subsidie voor activiteiten of projecten die de talentontwikkeling en ontplooiing van kinderen in alle leeftijdscategorieën en/of de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt bevorderen.

Voorrang krijgen projecten of activiteiten waarbij meerdere scholen en/of partners betrokken zijn en die vallen binnen de speerpunten taalbeleid, doorgaande lijn en aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Daarbij wordt ook de mate waarin middelen efficiënt (bijv. meerdere scholen werken samen) en/of vernieuwend (bijv. Samenwerking PO en VO) worden ingezet beoordeeld.

Daarnaast wordt iedere aanvraag getoetst aan de volgende criteria:

- het project of activiteit draagt bij aan de kwaliteit van het onderwijs op een school en/of scholen;
- ouders en het bedrijfsleven worden bij het project of activiteit betrokken;
- leerlingen worden door hun deelname aan het project of activiteit voorbereid op de maatschappij en arbeidsmarkt;
- het project of activiteit bevordert de talentontwikkeling van leerlingen en/of leerkrachten;
- de resultaten van het project of activiteit zijn duurzaam;
- het project of activiteit is vernieuwend;
- de samenwerking van partijen draagt bij aan een verbetering van de doorgaande lijn 0-27 jaar.

De subsidiëring vindt uitsluitend plaats op basis van cofinanciering. De gemeente Amstelveen ondersteunt een project of activiteit financieel voor maximaal 75%. Een school dient het project of de activiteit voor minimaal 25% van de totale kosten van het project of de activiteit uit eigen middelen en/of andere fondsen te financieren. In het aanvraagformulier wordt gevraagd hoe de resultaten worden vastgelegd en

beschikbaar gemaakt voor andere scholen in Amstelveen en met welke meetinstrumenten de inzet zal worden geëvalueerd.

3. Subsidies voor jeugdsportverenigingen

Gemeente Amstelveen keert subsidie uit aan jeugdsportverenigingen voor jeugdsportstimulering.

De volgende voorwaarden worden genoemd:

- voor elk betalend lid tussen de 4 en 12 jaar ontvangt de vereniging € 12,50;
- voor elk betalend lid tussen de 12 en 18 jaar ontvangt de vereniging € 25,-;
- het nieuwe lid woont in Amstelveen;
- voor elk extra geworven lid in vergelijking met het jaar ervoor ontvangt de vereniging € 25,-.

De aanvraag wordt schriftelijk ingediend. De vereniging dient hiervoor een ledenlijst aan te leveren en verder geen rapportage of verantwoording af te leggen.

Verstrekte subsidies

De gemeente Amstelveen verstrekt jaarlijkse subsidies en daarnaast ook (eenmalige) projectsubsidies. De gemeente Amstelveen beschikt over een openbaar Subsidieregister, met daarin de volgende gegevens⁴²:

- Programma en productgroep: het beleidsveld/programmaonderdeel waarop de subsidie betrekking heeft;
- Bedrag: de hoogte van de verleende subsidies in het lopende jaar;
- Aanvrager: de namen van de organisaties en instellingen waaraan subsidie is verleend;
- Activiteit: een omschrijving van de gesubsidieerde activiteit.

⁴² Openbaar subsidieregister. https://www.amstelveen.nl/regelen-aanvragen/publicatie/subsidies_subsidies-algemene-informatie_subsidieregister.

Bedragen voor inkoop en subsidies

In de Programmabegroting 2017 staat beschreven dat voor 2017 voor de inkoop van maatwerkdienstverlening 18- en geëscaleerde zorg 18- bedragen van respectievelijk € 7.253.000 en € 1.054.000 zijn begroot⁴³. Dit maakt dat voor de inkoop van jeugdhulp een totaalbedrag van ruim acht miljoen is begroot. Dit staat los van de andere domeinen, waar ook aandacht aan jeugd wordt besteed.

Het bedrag dat in 2017 aan subsidies voor jeugd is besteed komt op ongeveer 1 miljoen⁴⁴. Een volledig overzicht met de subsidies die in 2017 zijn verstrekt (en waarbij jeugd onder 'domein' of 'doel' staat benoemd) zijn te vinden in de tabellen 2.3 en 2.4. De verstrekte subsidies hebben vooral betrekking op onderwijs of sport. Deze subsidies zijn dus niet alleen bedoeld voor het bevorderen van de jeugdhulp, maar divers van aard.

Daarbij dient te worden opgemerkt dat veel subsidies betrekking hebben op sportstimulering, het in stand houden van een school of projecten gebaseerd op evidence based programma's (zoals van Brijder, GGD of VVE)⁴⁵. Voor deze subsidies is geen verantwoording nodig van welke maatschappelijke effecten worden behaald.

Tabel 2.3

Subsidie die in 2017 (eenmalig) zijn verleend in Amstelveen aan jeugdinitiatieven⁴⁶

PROGRAMMA	BEDRAG	AANVRAGER	PRODUCTGROEP	ACTIVITEIT
Onderwijs	€ 700	Millenium Basketballclub	Jeugd en algemene voorzieningen	jeugdsportstimulering
Onderwijs	€ 463	RKAVIC	Sportorganisaties	jeugdsportstimulering
Onderwijs	€ 1.888	RODA 23	Sportbeleid en activering	jeugdsportstimulering
Onderwijs	€ 6.563	Sporting Martinus	Sportorganisaties	jeugdsportstimulering
Onderwijs	€ 613	Sportvereniging De Watervrienden Amstelveen	Sportorganisaties	jeugdsportstimulering
Onderwijs	€ 425	Tafeltennisvereniging Amstelveen	Sportbeleid en activering	jeugdsportstimulering 2017
Onderwijs	€ 313	Tafeltennisvereniging Amstelveen	Sportorganisaties	jeugdsportstimulering 2017
Onderwijs	€ 275	Tang Soo Do, Moo Duk Kwan Academy	Sportbeleid en activering	jeugdsportstimulering
Onderwijs	€ 1.263	Amstelveense Zwem- en Poloclub De Futen	Sportbeleid en activering	jeugdsportstimulering
Onderwijs	€ 5.000	Sportpark De Kegel Amstelveen B.V.	Jeugd en algemene voorzieningen	sportevenement: Amstelveen Future

⁴³ Programmabegroting 2017.

⁴⁴ De verstrekte bedragen staan niet altijd gevuld in het Subsidieregister, een exact totaalbedrag kan dan ook niet worden bepaald.

⁴⁵ VVE: Voor- en Vroegschoolse Educatie.

⁴⁶ Openbaar subsidieregister. https://www.amstelveen.nl/regelen-aanvragen/publicatie/subsidies_subsidies-algemene-informatie_subsidieregister.

Onderwijs	€ 764	Taalrijk Waardhuizen/Middenhoven	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	les door vrijwilligers aan NT-2 kinderen 2017
Onderwijs	€ 456	Taalrijk Westwijk	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	les door vrijwilligers aan NT-2 kinderen 2017
Onderwijs	nb	De Schakel	Sociale samenhang	Gids ouderbetrokkenheid – faalangsttraining
Maatschappelijke participatie	€ 24.300	Stichting Vita Amstelland	Onderwijsachterstanden	Ouderbetrokkenheid in Bankras Kostverloren
Maatschappelijke participatie	€ 9.247	De Schakel	Jeugd en jongeren	pilot Bankras Kostverloren vroegsignalering en ouderbetrokkenheid

Tabel 2.4

Subsidies die jaarlijks worden verleend in Amstelveen aan jeugdinitiatieven (2017) ⁴⁷

PROGRAMMA	BEDRAG	AANVRAGER	PRODUCTGROEP	ACTIVITEIT
Maatschappelijke participatie	€ 34.080	Brijder Jeugd Noord-Holland	Gezondheidsprojecten	Jeugd Preventie
Maatschappelijke participatie	€ 65.983	Humanitas	Jeugd en jongeren	Homestart
Maatschappelijke participatie	nb	Kindercentrum De Stoel	WMO beleid ondersteuning	VVE en peuterarrangementen
Maatschappelijke participatie	€ 241.654	KinderRijk Dagopvang B.V.	WMO beleid ondersteuning	VVE en peuterarrangementen
Maatschappelijke participatie	€ 6.188	Stichting Opvang Anders	WMO beleid ondersteuning	VVE en Peuterarrangementen
Maatschappelijke participatie	€ 90.507	OnderwijsAdvies	Jeugd en jongeren	preventieve logopedie
Maatschappelijke participatie	€ 1.032	Radboudgroep	Jeugd en jongeren	activiteitsubsidie
Maatschappelijke participatie	€ 88.500	Samenwerkingsverband Amstelland en de Meerlanden	Onderwijsachterstanden	schoolmaatschappelijk werk
Maatschappelijke participatie	€ 39.000	Scholengemeenschap Panta Rhei	Lokaal onderwijsbeleid algemeen	schoolmaatschappelijk werk
Maatschappelijke participatie	€ 30.211	Scouting Hedera	Jeugd en jongeren	huur en activiteiten subsidie
Maatschappelijke participatie	€ 41.752	SEZO	Jeugd en jongeren	Opvoedadvies
Maatschappelijke participatie	€ 5.000	Stichting Beeldende Kunst Amstelveen	Kunstuitleen	scholenproject/ kunstenaar voor de klas voor bovenbouwleerlingen van de Amstelveense basisscholen
Maatschappelijke participatie	€ 1.073	Stichting Keizer Karel Groep	Jeugd en jongeren	activiteitsubsidie
Maatschappelijke participatie	€ 8.500	Stichting Kinderland Amstelveen	Jeugd en jongeren	organisatie van vakantiebezigheid voor kinderen in de zomermaanden
Maatschappelijke participatie	€ 13.225	Stichting Ons Vakantiekamp Amstelveen	Jeugd en jongeren	activiteiten van Stichting Ons Vakantiekamp Amstelveen
Maatschappelijke participatie	€ 28.000	Stichting Scouting aan de Poel	Sportorganisaties	subsidie scoutingaccomodaties Doorweg 32, 34 en 36
Maatschappelijke participatie	€ 32.744	Stichting Scouting Kantankje	Jeugd en jongeren	huur en activiteitsubsidie
Maatschappelijke participatie	€ 16.639	Stichting Scouting Livingstone	Jeugd en jongeren	huur en activiteitsubsidie
Maatschappelijke participatie	€ 30.565	Stichting Muziek- en Dansschool Amstelveen	Muziekschool	Loket Cultuureducatie VO
Persoonlijke ontplooiing	€ 30.000	Stichting Muziek- en Dansschool Amstelveen	Muziekschool	Loket Cultuureducatie en CMK 2017

⁴⁷ Openbaar subsidieregister. https://www.amstelveen.nl/regelen-aanvragen/publicatie/subsidies_subsidies-algemene-informatie_subsidierregister.

Onderwijs	€ 110.000	Stichting Amstelveens Poppentheater	Poppentheater	alle activiteiten opgenomen in het activiteitenplan
Onderwijs	€ 29.202	Stichting de Uiter-ton	Jeugd en algemene voorzieningen	huur accommodatie en jeugdactiviteiten in Amstelveen
Onderwijs	€ 1.000	Stichting Sinterklaas Comité Amstelveen	Culturele activiteiten en manifestaties	Organisatie van de Sint Nicolaas Intocht
Onderwijs	nb	Wolkewietje	WMO beleid ondersteuning	VVE en Peuterarrangementen
Onderwijs	€ 3.745	Stichting Muziek- en Dansschool Amstelveen	Muziekschool	Loket Cultuureducatie VO
Onderwijs	€ 14.404	De Jonge Woudlopers	Jeugd en algemene voorzieningen	Huur en activiteitsubsidie

2.11 Samenvattend

De gemeente Amstelveen heeft diverse wettelijke taken voor de jeugd. Hiervoor heeft zij veel beleid ontwikkeld. De nota's voor jeugdhulp, Wmo en de Participatiewet (de drie decentralisaties) zijn samen opgepakt en vertonen veel samenhang. In alle nota's staat de zelfredzaamheid en verantwoordelijkheid centraal. De gemeente richt zich de laatste tijd meer op de transformatie en houdt zich daarom steeds meer bezig met signalering/preventie en de sluitende aanpak voor jongeren. Er is vanuit de Gemeenteraad veel aandacht voor gezinnen in armoede en voor jongeren die jeugdhulp ontvangen en 18 jaar worden.

Subsidies maken een klein deel uit van de wijze waarop het jeugdbeleid wordt vormgegeven. Het grootste deel van het budget gaat op aan jeugdhulp. Dit wordt ingekocht bij zorgaanbieders of uitgevoerd door eigen medewerkers.

3

Hoofdstuk

De uitvoering

3. De uitvoering

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op wat de gemeente Amstelveen in de praktijk doet voor de jeugd. Eerst wordt besproken welke groepen jongeren een hulpvraag hebben, of er witte vlekken zijn. Vervolgens gaan we in op de (bekendheid van de) toegang en de uitvoering van de ondersteuning. De laatste paragraaf behandelt de mate waarin de partijen worden betrokken bij het ontwikkelen van het beleid.

Dit hoofdstuk geeft antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- In hoeverre weten jongeren de juiste personen en instellingen te bereiken en vice versa?
- Welke doelgroepen worden minder goed of niet bereikt?

3.1 De jeugd in Amstelveen

'Uiteindelijk draait het allemaal om het welzijn van kinderen. Laten we niet vergeten dat het met de meeste kinderen en gezinnen goed gaat in Amstelveen (ca. 80%). Dat neemt niet weg dat er een groep is die extra ondersteuning nodig heeft.'

Uitvoeringsagenda preventief jeugdbeleid (2017)

Van de bijna 90.000 inwoners van Amstelveen is 21% in de leeftijd van 0 tot en met 17 jaar en dus nog niet volwassen. Zoals genoemd in het Beleidsplan jeugdhulp, de Uitvoeringsagenda preventief jeugdbeleid van de gemeente Amstelveen⁴⁸ en duidelijk wordt in de interviews gaat het met een meerderheid van de jongeren goed. Zij maken gebruik van algemene, collectieve voorzieningen en komen niet in aanraking met (specialistische) ondersteuning in Amstelveen.

Aantal en percentage jongeren in Amstelveen (2017)

- 0 tot en met 17 jaar: 18.402 (21%)
- 18 tot en met 22 jaar: 5.467 (6%)
- 23 tot en met 26 jaar: 4.350 (5%)

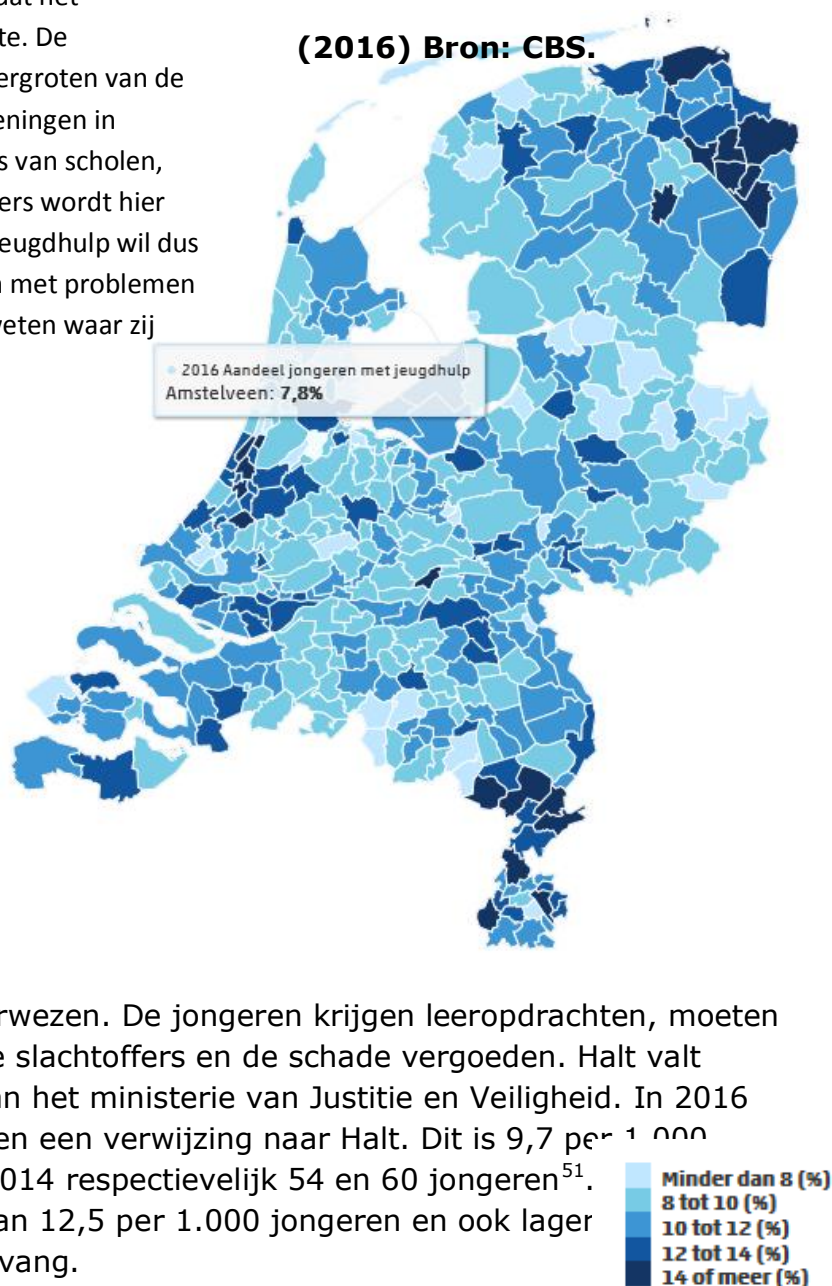
⁴⁸ Voor de Jeugd van Amstelveen. Beleidsplan Jeugdhulp 2015-2018 en Uitvoeringsagenda preventief jeugdbeleid, 2017..

Acht procent maakt gebruik van jeugdhulp, -bescherming, of -reclassering

Van de jongeren van 0 tot en met 17 jaar ontvangt 7,8% specialistische jeugdhulp, jeugdbescherming of jeugdreclassering⁴⁹. Dat zijn ongeveer 1.400-1.500 Amstelveense kinderen of jongeren⁵⁰. Jeugdhulp bestaat uit het begeleiden en behandelen van jongeren met psychische problemen, een verstandelijke beperking, gedrags- of opvoedproblemen en dyslexie. Het percentage in Amstelveen ligt lager dan landelijk (10,7%). Uit de interviews blijkt dat het percentage toeneemt binnen de gemeente. De voornaamste verklaring ziet men in het vergroten van de bekendheid van de toegang en de voorzieningen in Amstelveen. Ook de signalerende functies van scholen, sportverenigingen en door jongerenwerkers wordt hier genoemd. Een toename van jongeren in jeugdhulp wil dus niet persé zeggen dat het aantal jongeren met problemen toeneemt, het kan ook zijn dat zij beter weten waar zij terecht kunnen of gesignaleerd worden.

Percentage jongeren met jeugdhulp

(2016) Bron: CBS.

De Halt-straf is een interventie voor jongeren van 12 tot en met 17 jaar die een strafbaar licht vergrijp plegen. Zij worden door de politie of leerplichtambtenaar naar Halt verwezen. De jongeren krijgen leeropdrachten, moeten excuses aanbieden aan eventuele slachtoffers en de schade vergoeden. Halt valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Justitie en Veiligheid. In 2016 kregen 55 jongeren uit Amstelveen een verwijzing naar Halt. Dit is 9,7 per 1.000 jongeren. Dit waren in 2015 en 2014 respectievelijk 54 en 60 jongeren⁵¹. onder het landelijk gemiddelde van 12,5 per 1.000 jongeren en ook lager gemeenten van vergelijkbare omvang.

⁴⁹ Jeugdreclassering is bedoeld voor jongeren van 12 tot en met 22 jaar. Het CBS gaat in deze berekening uit van jongeren tot en met 17 jaar.

⁵⁰ Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein, CBS.

⁵¹ Halt. www.halt.nl.

Tabel 3.1

Aantal HALT verwijzingen per 1.000 jongeren

AANTAL HALT VERWIJZINGEN PER 1.000 JONGEREN	
Amstelveen	9,7
Deventer	11,6
Hengelo	20,8
Hilversum	7,1
Heerlen	12,8
Nissewaard	8,2
Oss	16,1

Jongeren met beperkt arbeidsvermogen is een nieuwe doelgroep voor de gemeente

De doelgroep inwoners met beperkt arbeidsvermogen is nieuw voor de gemeente. Eerder had de gemeente wel te maken met inwoners die een bijstandsuitkering aanvroegen en ook sociale problematiek of geen werkervaring hebben. De nieuwe doelgroep betreft mensen die door ziektes of beperkingen problemen hebben om aan het werk te komen en te blijven. Daarbij gaat het veelal (in circa 85% van de gevallen) om problemen die niet zichtbaar zijn.

In 2014 en 2015 heeft het UWV twee arbeidsdeskundigen beschikbaar gesteld om de kennisoverdracht te organiseren. Op individueel niveau is er voor de gemeente nog wel consultatie bij een arbeidsdeskundige mogelijk. Verder is het doelgroepenregister afgestemd (een landelijk register met alle mensen die vallen onder de banenafpraak) en een warme overdracht van de contacten met de VSO-scholen (voortgezet speciaal onderwijs, een belangrijke signaleringsplek voor deze doelgroep).

Aanpak Werkplein is streng, moet sensitief zijn voor de nieuwe doelgroep

De aanpak van het Werkplein wordt door verschillende geïnterviewden omschreven als 'streng aan de poort' en als succesvol. Het Werkplein is goed uitgerust, met veel kennis en expertise geven zij aan. De nieuwe doelgroep vraagt voor gemeenten een hele sensitieve blik voor de problematieken die aan bijvoorbeeld een aanvraag voor een uitkering ten grondslag liggen. Bij de aanvraag van een bijstandsuitkering moet een inwoner eerst een aantal weken zelf proberen werk te zoeken. Als dit tegen deze specifieke doelgroep wordt gezegd, bestaat de kans dat de jongere niet meer verschijnt en uit beeld raakt wordt door geïnterviewden gezegd.

Wat doet het Werkplein hieraan?

Op het Werkplein wordt in de zoektijd meteen geprobeerd om met een jongere werk te vinden of om te kijken of teruggaan naar school een optie is. Er zijn werkmakelaars specifiek voor jongeren met een beperking. Als er meer nodig is om aan het werk te gaan of het werk te behouden, kan maatschappelijk werk (ook in dienst van de gemeente) worden ingezet als traject ernaast.

Veel moeite voor duurzame plaatsing

Als een jongere vanuit deze nieuwe doelgroep geplaatst is, betekent dit niet dat het werk van de gemeente erop zit. De nazorg voor de gemeente bestaat uit het regelen van jobcoaching, elk jaar een loonwaardebepaling maken en gesprekken voeren. De geplaatste heeft veel begeleiding nodig, geven geïnterviewden aan. Duurzame plaatsing voor deze doelgroep is lastig te realiseren.

Thuiszitters zonder startkwalificatie

Er is in Amstelveen een groep van ongeveer 75 schoolverlaters (jonger dan 23 jaar) en 70 jongeren van 23 jaar of ouder zonder startkwalificatie of werk, waarvan niet bekend is wat zij momenteel doen. De gemeente heeft een actieplan opgesteld om deze jongeren te proberen te begeleiden naar onderwijs of werk⁵². Uit de interviews blijkt dat er een intensieve samenwerking bestaat tussen de verschillende partijen. Ondanks dat het een lastig te bereiken en te enthousiasmerende doelgroep is, wordt er veel verwacht van dit net startende initiatief. Bij de jongeren die niet in beeld zijn, kunnen problemen zijn. Deze problemen in kaart brengen en hierop actie ondernemen kan grotere problemen voorkomen, geven geïnterviewden aan.

⁵² Plan van aanpak. Sluitende aanpak voor jongeren in Amstelveen & Aalsmeer, januari 2017.

Enkele uitspraken van ambtenaren:

- *“Het zijn jongeren tussen de 18 en 27 jaar die buiten veel regelingen vallen. Daarnaast kan het voorkomen dat ze weinig tot niets willen doen, tot frustratie van de ouders.”*
- *“Het kunnen gameverslaafden zijn, die op school geen contacten hebben en de deur niet uitkomen.”*
- *“Het kan ook zijn dat ze een tussenjaar hebben en naar het buitenland zijn. Dat is ook prima, maar goed om het uit te zoeken.”*
- *“Het is belangrijk dat als deze jongeren (tussen 18 en 27 jaar) uitvallen, je ze weer vindt en ze dan weer begeleidt naar werk.”*
- *“De jongeren zijn eerst wel bekend en dan zijn ze plotseling weg. En 18-plussers mogen zelf bepalen wat ze doen.”*
- *“De medewerkers gaan op huisbezoek. Maar als de jongeren niet willen opendoen wordt het moeilijk.”*
- *“De groep 18 tot 27 jaar valt snel buiten de boot. Kinderen hoeven minder snel zelfstandig te worden, zo zijn de ervaringen. Ook omdat ze langer thuis blijven wonen en doordat de ouders relatief welvarend zijn. Een huis is ook niet zomaar beschikbaar voor jongeren. Sommige ouders weten niet wat ze met deze jongeren aan moeten.”*

Problematieken van jongeren

In de interviews wordt de problematiek van de jongeren in Amstelveen vergeleken met die van jongeren in andere steden. Zo wordt in de interviews genoemd dat in Amstelveen relatief veel hoogopgeleide ouders zijn die veeleisend zijn en continu de druk opvoeren op hun kind. Er bestaat bij meerdere ambtenaren het gevoel dat de vermogende ouders eventuele problemen eerst zelf proberen op te lossen, voordat er om hulp wordt gevraagd. Dit kan tot gevolg hebben dat de hulp (te) laat wordt ingezet. Daarnaast wordt opgemerkt dat er relatief veel vechtscheidingen zijn. Over bezittingen en geld is er geen ruzie omdat de ouders vermogend zijn. De ruzies gaan over het kind, een omgangsregeling of dat de ene ouder het kind erg verwend om ‘leuker gevonden te worden’. In de interviews worden nog andere ontwikkelingen qua problematieken genoemd:

- er is steeds meer sprake van multiproblematieken en excessen;
- het verzuim op scholen is teruggelopen. De ernst van de problematieken neemt individueel wel toe;
- het aantal cliënten met schuldhulp is toegenomen, zowel onder inwoners met al weinig inkomen als ook mensen die meer vermogend waren (maar bijvoorbeeld hun baan kwijtraakten);
- er is een verband tussen de kwaliteit van scholen (inspectierapporten van onderwijs) en de uitval naar zorg, volgens meerdere geïnterviewden. De range van leerlingen wordt door passend onderwijs groter (ook met hoog- of meer begaafde leerlingen) en dat wordt lastiger managen voor scholen en leraren. Op sommige scholen in Amstelveen wordt bijvoorbeeld opvallend veel ondersteuning voor dyslexie aangevraagd in vergelijking met andere scholen. Dit wordt verder uitgediept door de gemeente. Jongeren zelf noemen ook pesten via social media en verslaafd zijn aan social media (en hoeveel likes je voor bijvoorbeeld een foto krijgt).

Anderstaligen in het regulier onderwijs

Amstelveen is een heel internationale stad. Voorheen gingen veel anderstalige jongeren naar de internationale school. De expats verdienden veel en konden deze

school betalen. Nu gaan de niet-Nederlands sprekende jongeren vooral naar het regulier onderwijs. Het betreffen met name arbeidsmigranten die langer in Nederland blijven, met een modaal salaris. Deze veranderde populatie vraagt veel van het (taal)onderwijs. Er is al veel gedaan voor deze anderstaligen in het onderwijs, maar daar moeten nog meer stappen worden gezet.

Inzetten op talent

Met name op scholen zet de gemeente ook in op talenten van de leerlingen. Zo gaan de scholen in samenwerking met de gemeente zich (nog) meer inzetten voor hoogbegaafden, naast de subsidie van Plusklassen. Ook zijn alle scholen in het voorgezet onderwijs topsportproof. Zo krijgen leerlingen de kans om hun opleiding te combineren met topsport. In verschillende interviews wordt dit vol trots benoemd.

Lastig te bereiken doelgroepen

Over het algemeen zijn de gezinnen waar extra ondersteuning nodig is vrij goed in beeld, zo blijkt uit de interviews. Toch zijn sommige doelgroepen lastig in kaart te brengen of te bereiken. Dit zijn:

- **Spookjongeren:** Sommige jongeren laten zich uitschrijven, ze hebben geen vaste woon- of verblijfplaats, dit worden spookjongeren genoemd. Cijfers over de grootte van deze groep zijn niet bekend. Enkele medewerkers van de gemeente gaan binnenkort in Amsterdam kijken hoe deze gemeente de omvang van deze groep in beeld probeert te krijgen en wat zij doen om grip te krijgen op (ondersteuning aan) deze doelgroep.
- **Gesloten gemeenschappen:** Expats behoren soms tot zeer gesloten gemeenschappen. Het komt voor dat de kinderen wel graag bij andere kinderen willen spelen en zich ongelukkig voelen omdat ze bij hen geen aansluiting kunnen vinden. De ouders betalen eventuele hulp ook zelf. Bijvoorbeeld Joodse inwoners regelen eventuele hulp via de synagoge, zo blijkt uit een interview.
- **Gezinnen met laaggeletterde ouders en anderstaligen**
- **Kindermishandeling:** Gevallen van kindermishandeling zijn vaak verborgen. Hoewel het een gevoelig onderwerp is, wordt wel opgemerkt dat het makkelijker wordt om hierover te praten.
- **Jongeren zonder startkwalificatie of werk:** De jongeren waar de sluitende aanpak voor wordt ingericht.

Tabel 3.2 geeft een overzicht van de doelgroepen jongeren die ondersteuning of hulp nodig hebben, zoals naar voren komt uit het deskresearch en de interviews en de aantallen in Amstelveen (indien bekend). De mate van overlap tussen deze doelgroepen is niet bekend.

Tabel 3.2

Samenvatting overzicht jeugd waarbij ondersteuning of hulp nodig is

DOELGROEP	AANTAL IN AMSTELVEEN
Jeugdhulp/jeugdbescherming/jeugdreclassering (0 t/m 17 jaar)	1.400-1.500
Jongeren met een Halt-straft (12 t/m 17 jaar)	55
Zwerf/spoekjongeren	Registreert de gemeente niet
Jong dementerenden	Registreert de gemeente niet
Kinderen die mishandeld worden	Registreert de gemeente niet
Jongeren met een arbeidsbeperking (18 t/m 26 jaar)	Registreert de gemeente niet
Kinderen in minimagezinnen	1.000
Thuiszittende, werkloze jongeren zonder voldoende en kwalificerende opleiding	75 schoolverlaters (jonger dan 23 jaar) en 70 jongeren van 23 jaar en ouder
Top1000-jongeren	9 jongeren
Kinderen betrokken in vechtscheiding	Registreert de gemeente niet
Comazuipen	Registreert de gemeente niet
Gebruik van drugs	Registreert de gemeente niet
Verslaafd aan social media	Registreert de gemeente niet
Online pesten	Registreert de gemeente niet
Anderstaligen in het onderwijs	Registreert de gemeente niet
Kinderen met laaggeletterde ouders	Registreert de gemeente niet
Kinderen in gesloten gemeenschappen (zoals expats)	Registreert de gemeente niet

Enkele uitspraken van de wethouders:

- *'Inwoners die zichzelf verder redden, hebben de gemeente niet nodig. De gemeente heeft een taak om degenen die het wel moeilijk hebben, te helpen.'*

- *‘De vraag is of je als gemeente iedereen in beeld wil hebben. Daar waar het goed gaat, is dat minder belangrijk.’*

3.2 Toegang

Toegang naar hulp en ondersteuning via Amstelveenloket

Het Amstelveenloket is een belangrijke toegangspoort voor vragen en ondersteuning met betrekking tot wonen, welzijn, werk & inkomen, schuldhulpverlening én jeugdhulp. Er werken medewerkers uit alle disciplines. Bij het Amstelveenloket vindt het eerste gesprek plaats tussen de inwoner en de medewerker van de gemeente, met integrale vraagverheldering als doel. De informatie uit de vraagverheldering wordt vervolgens doorgezet naar de consulent die, na een huisbezoek, de indicatie stelt. Gezinnen en hun kinderen komen op verschillende manieren bij het Amstelveenloket: via de gemeentelijke website, het telefoonnummer van de gemeente, scholen, huisartsen, kinderopvang, stichting MEE, het steunpunt mantelzorg of andere externe partijen. Door het plaatsen van de jeugdhulpverleners op de basisscholen zal er vanaf 2018 ook op basisscholen een (gemeentelijke) toegang zijn naar jeugdhulp.

Er is in 2016 een evaluatie geweest van het Amstelveenloket⁵³. Uit deze evaluatie kwam een aandachtspunt: als er een jeugdhulpvraag kwam, werd de hulpbehoevende gelijk doorverbonden naar een jeugdhulpverlener. Ook behandelden deze jeugdhulpverleners toen nog geen andere vragen. De andere medewerkers beantwoordden dus ook geen jeugd-vragen en deden daardoor ook geen kennis op over dit onderwerp. Dat was een (op)startfase, nu hebben alle medewerkers kennis van de verwijroutines van jeugd en werkt het team helemaal integraal, zo blijkt uit de interviews. Verwijzingen naar specialistische jeugdhulp lopen nog steeds via de jeugdhulpverleners vanwege de benodigde expertise.

Drempels voor het aanvragen van hulp of ondersteuning

Het is niet altijd makkelijk om hulp te vragen. Gevoelens van schaamte kunnen een grote drempel zijn om naar de gemeente te stappen geven geïnterviewden buiten de gemeente aan. Daarnaast is ook niet voor iedereen duidelijk wat de gemeente kan betekenen, wat voor hulpaanbod er bestaat. Volgens sommige (maatschappelijke) partners is een huisarts laagdrempeliger dan het Amstelveenloket. Als het al lastig is om hulp te zoeken, dan heeft men liever een vertrouwd gezicht én dat niet de kans bestaat dat anderen hen zien hulp vragen.

Een aantal uitspraken van (maatschappelijke) partners:

⁵³ Rapportage evaluatieonderzoek Amstelveenloket en sociaal loket Aalsmeer, november 2016.

- *“Er zijn ouders die zeggen dat ze geen aanvullende regelingen voor hun kinderen bij een gemeente aanvragen, omdat ze dan alle persoonlijke gegevens op tafel moeten leggen. Dat werkt drempelverhogend.”*
- *“Met het doorverwijzen naar een loket is er geen bekend gezicht. Iedereen weet wie zijn huisarts is. Dat is voor zulke problematieken laagdrempeliger dan een loket. Het is een lastige stap voor ouders, dan wil je een vertrouwd gezicht.”*
- *“Het is fijn om te vertellen dat degene met wie ze gaan praten op school is en ook wie het is. Soms is het voor het kind of de ouders best een stap om daarmee te praten. Als ze naar de gemeente worden verwezen, weten ze niet bij wie ze daar terechtkomen. En dan moeten ze naar een loket en kunnen andere ouders zien dat ze hulp nodig hebben. Dat is een grotere drempel.”*
- *“Niet iedereen weet wat de gemeente voor hen kan betekenen, de gemeente is niet per se de eerste organisatie waar ze naar toe gaan voor zorg.”*

Jongeren die niet tijdig hulp krijgen

Er zijn volgens de geïnterviewden jongeren die hulp nodig hebben, maar dit niet op tijd krijgen. Hiervoor worden verschillende oorzaken genoemd. Zo bestaat het gevoel dat jongeren lang hun probleem proberen te maskeren en zich daardoor niet snel laten helpen. Dit kan komen door schaamte, of dat hun ouders financiële middelen hebben en het eerst zelf proberen op te lossen. Daarnaast bestaan er ook wachtlijsten. Deze oorzaken hebben niets te maken met de werkprocessen of laagdrempeligheid van de gemeente zelf, zo blijkt uit de interviews. Wel is het aan de gemeente om de drempels voor de hulpvraag zo laag mogelijk te maken en de bekendheid van de voorzieningen en mogelijkheden te vergroten.

RUMAG plaatst herkenbare, grappige en grove quotes op Facebook en Instagram. Momenteel hebben ze bijna 700.000 volgers op Facebook en ruim 800.000 op Instagram.

Nog beter aansluiten bij de leefwereld van jongeren

Het is van groot belang om te blijven communiceren als gemeente; over de toegang en het aanbod. Dit kan door publiciteit te geven over de mogelijkheden in de krant. Ook bijvoorbeeld de jeugdhulpverleners op de scholen dragen hieraan bij (vanaf 2018) is de gedachte, jongerenwerkers die op straat rondlopen, wijkcoaches, de directe contacten met huisartsen en kinderopvang. Meerdere ambtenaren constateren dat dit voor jongeren niet genoeg is; er dient nog meer te worden aangesloten bij de leefwereld van jongeren, zo blijkt uit de interviews. De gemeente zet steeds meer in op andere wijzen van communicatie met jongeren. Er is bijvoorbeeld een samenwerking met RUMAG om de jongeren aan te spreken via social media.

De jongeren die al contact hebben met de jongerenwerkers, zien de huidige werkwijze van de jongerenwerkers als meest geschikt: op scholen en op straat de jongeren aanspreken.

Verder gebruiken de jongeren Whatsapp, Snapchat, Instagram en Facebook. Voor informatie zien ze de Facebookpagina van de jongerenwerkers vooral geschikt. De jongerenwerkers zelf merken hierbij op dat dit er ook voor zorgt dat de jongerenwerkers het (nog) drukker krijgen. Zij voeren momenteel intern overleg over hoe ze daar mee omgaan.

Enkele uitspraken van jongeren:

- *“De jongerenwerkers kunnen langs school gaan om informatie te geven, zodat andere jongeren er ook over horen.”*
- *“We mogen altijd vrienden meenemen als zij het moeilijk hebben.”*
- *Het is lastig om een filmpje op Facebook ‘viral’ te laten gaan. Dit kan wel door te sponsoren.”*
- *Het is wel zo dat het van twee kanten moet komen. Sommigen willen niet meewerken en doen er geen moeite voor.”*

3.3 Ondersteuning en hulpverlening

Oordeel Kinderombudsman 2015

In juni 2015 bracht de Kinderombudsman een bezoek aan de gemeente Amstelveen. Gespreksonderwerpen waren onder andere vechtscheidingen, rechtmatigheid en privacy. De ombudsman was lovend over de manier waarop Amstelveen de jeugdhulp heeft georganiseerd, over de positieve en daadkrachtige houding van de medewerkers en sprak over een koppositie van Amstelveen⁵⁴.

Medewerkers zetten zich volop in voor de jongeren

De medewerkers van de gemeente Amstelveen die zich bezighouden met de jeugd komen heel betrokken over. Ze zetten zich met de volle 100% in voor de jongeren in de gemeente, de stakeholders benadrukken dit positieve beeld. Ze zijn enthousiast, hebben hart voor de zaak en het beste voor met de jongeren.

Veel in eigen huis

De gemeente heeft veel zelf in huis, zoals maatschappelijk werkers (op het Werkplein), jeugdhulpverleners en jongerenwerkers. Dit is niet gebruikelijk voor gemeenten. Op deze manier kan de gemeente sturen op wat zij belangrijk vindt en dicht bij de maatschappij staan. Volgens de geïnterviewden resulteert deze keuze zich in een kwaliteitsslag; iedereen werkt voor hetzelfde doel, er zijn korte lijnen en men kent elkaar. Een genoemd nadeel is dat maatschappelijke partners die samenwerken met bijvoorbeeld jongerenwerkers een afhankelijkheidsrelatie ervaren. Naast dat het in de samenwerking netwerkpartners zijn, zijn het (als gemeente zijnde) ook opdrachtgevers.

⁵⁴ Raadsbrief stand van zaken jeugdhulp, 14 september 2015.

Jongerenwerker als laagdrempelig aanspreekpunt

Binnen de gemeente Amstelveen zijn vijf jongerenwerkers actief, die zich inzetten voor jongeren van 10 tot en met 23 jaar. Het gaat bijvoorbeeld om jongeren die thuis of op school problemen hebben, te maken hebben met politie, schulden of geen werk of zich alleen voelen met hun problemen.

Op dit moment schatten de jongerenwerkers in dat zij 500 tot 800 jongeren op straat spreken en circa 45 jongeren begeleiden. De jongerenwerkers verwachten ook een toename van het aantal te begeleiden jongeren, zij denken dat dit kan oplopen tot circa 100 jongeren. Het uitbreiden van het aantal te begeleiden jongeren is ook een opdracht vanuit de gemeente voor de jongerenwerkers. De outcome van de trajecten is niet te voorspellen en gericht op de doelen van elke individuele jongere. Voorbeelden van deze doelen zijn: meer vrienden, van een verslaving afkomen of geen schulden meer hebben. Als de doelen voor de jongeren duidelijk zijn, wordt er een plan van aanpak gemaakt. Na afloop evalueren de jongeren zelf het traject, samen met de jongerenwerkers.

Jongerenwerkers ondersteunen deze jongeren op een toegankelijke en informele manier. Denk hierbij aan het geven van individuele begeleiding van jongeren, huiswerkbegeleiding en laagdrempelige activiteiten als koken, kickboksen en een survivalweek. Deze activiteiten zijn bedoeld om in gesprek te komen met jongeren in Amstelveen en helpen de jongeren in het realiseren van hun doelen, zo geven de jongerenwerkers aan.

Aanmelden kan op diverse manieren: via de jeugdhulpverleners, leerplicht, het sociaal team, scholen of de jongeren zelf. Verder spreken de jongerenwerkers jongeren op straat aan. Het kan ook zijn dat er een melding binnenkomt over een jongere, waar de jongerenwerkers vervolgens op afgaan.

De jongerenwerkers werken gebiedsgericht: de gemeente is hiervoor verdeeld in Noord en Zuid. Binnen die gebieden leggen ze contacten met de netwerkpartners, dit zijn onder andere politie (wijkagent), Vita, scholen, wijkcentra, BIG-en (bewonersinitiatiefgroepen), ondernemers, sportverenigingen en Brijder. Het is de bedoeling om het aantal externe partners verder uit te breiden. Hier wordt door de jongerenwerkers een plan voor gemaakt

Sinds 2012 zijn de jongerenwerkers bij de gemeente Amstelveen zelf in dienst. Eerst bij de afdeling Handhaving, maar tegenwoordig bij de afdeling Jeugd en Samenleving. De jongerenwerkers zelf, maar ook de andere medewerkers binnen de gemeente zien dit als groot voordeel; er zijn korte lijnen, men zit dicht bij elkaar en kent elkaar goed. Waar jongerenwerkers in andere gemeenten een aantal uur krijgen en deze moeten verantwoorden, werken de jongerenwerkers aan hun doelen voor bijvoorbeeld het aantal jongeren in begeleiding. Dit geeft betrokkenheid, kwaliteit en een continue bereikbaarheid voor de jongeren, aldus de geïnterviewden.

Vrijwel alle medewerkers en maatschappelijke partners spreken zeer positief over de jongerenwerkers (net als over alle anderen die zich binnen de gemeente inzetten voor jongeren). Zij zetten zich in voor jongeren die voor hun problemen niet zomaar contact opnemen met de gemeente, het sociaal team of het Amstelveenloket. Hun continue bereikbaarheid en inzet voor de jongeren wordt gezien en gewaardeerd door collega's, wethouders en maatschappelijke partners. Volgens hen mogen de jongerenwerkers hierin meer laten zien wat ze doen voor de jongeren en welke signalerende en preventieve werking hiervan uitgaat.

De jongeren uit het groepsgesprek zijn allen met jongerenwerkers in contact gekomen op school, op straat of via vrienden. Ze maken huiswerk op de locatie van de jongerenwerker of vinden het fijn om daar met andere jongeren te praten. Als er problemen zijn, bellen of whatsappen ze met de jongerenwerker met wie zij contact hebben (vanuit hun begeleiding).

De gemeente zelf zien zij vooral als een plek om bijvoorbeeld een ID-kaart te regelen. Voor hulp bij problemen nemen zij contact op met de jongerenwerkers. Dit voelt voor hen als een veilige plek om over (soms heel persoonlijke) problemen te praten. Ze weten dat naar hen geluisterd wordt en samen naar een oplossing wordt gezocht. Zo iets vinden ze niet op een andere plek, soms zelfs niet bij hun eigen familie.

Een aantal uitspraken van jongeren:

- *"Blijf zo doorgaan!"*
- *"Je hoeft echt niet 'iets' te hebben als je naar hen toegaat."*
- *"Ik maak hier mijn huiswerk. En als er iets is, kun je gewoon komen praten."*
- *"Ik ben goed geholpen bij jongerenwerk. Dat is fijn."*
- *"Zij zijn echt het zonnetje in mijn leven."*
- *"Ik ging eerst naar het sociaal team, die zeiden dat ik maar op mijn eigen netwerk moest rekenen. Toen ging ik naar de jongerenwerkers en die hielpen me wel."*

De locatie van de jongerenwerkers is niet bedoeld als 'inloop'. De jongeren vinden dat er in de gemeente weinig activiteiten worden geregeld en zijn daarom in hun vrije tijd thuis, bij vrienden thuis of zien hun vrienden op straat. Een buurthuis is voor hen geen optie, omdat ze daar hun ding niet kunnen doen, zoals muziek draaien. Ze willen dan ook graag een plek waar dit wel mogelijk is. Zeker als het koud is buiten en het dus ook koud is bij de JOP's.

Enkele uitspraken van jongeren:

- *"Thuis heb ik niet veel te doen. Er is wel veel voor kleine kinderen en ouderen, maar voor 13-18 jarigen is er niet veel te doen. Alleen buiten chillen."*

- *“Eerder werd weleens zaalvoetbal of een sportactiviteit geregeld, nu is dat niet meer.”*
- *“Als het buiten koud is, kun je in een buurthuis zitten. Film kijken, spelletjes spelen en niet alleen zijn. Normaal doe je dit thuis of hier bij jongerenwerk. Elke dag inlopen is niet de bedoeling bij jongerenwerkers. Maar een buurthuis zou beter zijn.”*
- *“Mensen klagen wel dat jongeren ergens niet mogen ‘hangen’, maar er wordt niks anders bedacht. Buurthuizen zijn meer voor ouderen. Ook mag je daar juist niet teveel lawaai maken en geen muziek luisteren.”*

Er worden wel eens activiteiten georganiseerd in de wijk of op het gebied van sport, zo blijkt uit de interviews met maatschappelijke partners. Het lijkt erg lastig om jongeren bij de organisatie ervan te betrekken.

Een ander aandachtspunt is het krijgen van een huurwoning, zo komt naar voren in het groepsgesprek met jongeren. Dit is voor jongeren in Amstelveen in het algemeen al lastig. Voor de jongeren die bij de jongerenwerkers in beeld zijn, blijkt het extra lastig en is soms de noodzaak groter om te verhuizen als er bijvoorbeeld een slechte thuissituatie is.

Een aantal uitspraken van jongeren:

- *“Je moet minimaal 5 tot 7 jaar ingeschreven staan voordat je wordt ingeloot. Als het thuis slecht gaat en je graag weg wil, kun je geen plek vinden. Daardoor kunnen er meerdere problemen ontstaan die anders best voorkomen hadden kunnen worden.”*
- *“Dan ga je illegaal wonen, in kraakpanden of je komt op straat terecht en gaat zwerven.”*
- *“Een kamertraining is alleen voor jongeren met een laag IQ, daar kom ik dan weer niet voor in aanmerking.”*

Jongerenwerkers vinden niet altijd juiste crisisplekken

De jongerenwerkers zelf lopen ertegenaan dat er soms geen geschikte crisisplekken te regelen zijn en zij de enige zijn die bereikbaar zijn in het weekend en de avonduren wanneer er zich een probleem voordoet. Als een jongere bijvoorbeeld op vrijdagavond om 21.00 op straat wordt gezet vanwege een incident in de thuissituatie, komen ze bij de jongerenwerkers terecht (want niemand anders werkt op dat tijdstip) en kunnen jongerenwerkers hen heel lastig plaatsen. Dit speelt vooral onder 18-plussers. Soms wordt er een plek gevonden, maar is dit niet passend en gewenst (bijvoorbeeld bij een instelling voor verslaafden) of buiten de gemeente Amstelveen, wat ook niet gewenst is. Het zoeken van een crisisplek of een plek in het eigen netwerk van de jongere zelf kan veel tijd in beslag nemen. Zij laten de jongere ook niet gaan. Dit gebeurt circa 3 tot 5 keer per jaar.

Jeugdhulpverleners gaan wijkgericht werken

Ook de jeugdhulpverleners zijn in dienst van de gemeente. Zij maken deel uit van het Amstelveenloket en zijn vanaf 2018 een halve dag per week op de basisscholen. Vanaf dat moment wordt er in Amstelveen in

twee gebieden gewerkt: Noord en Zuid. Als ze hun draai op de school hebben gevonden, zoeken ze ook contact met de huisartsen en kinderopvang in de betreffende wijk. Het doel is een vast gezicht in de wijk, wat (hulp)vragen laagdrempeliger maakt. Voor de scholen in het primair onderwijs en de kinderen betekent dit (weer) een nieuw gezicht in plaats van de maatschappelijk werker.

Enkele uitspraken van maatschappelijke partners:

- *“Door jeugdhulpverlening in het primair onderwijs te plaatsen, is er één contactpersoon voor een school. Je hebt dan een contactpersoon waar je in ieder geval kan beginnen. Ook dat moet nog vormgegeven worden; wie zoekt wie op, welke dingen bespreek je met elkaar.”*
- *“Schoolmaatschappelijk werk is al jaren veel ingezet, die kennis wordt weggehaald.”*

Maatwerk via de omgekeerde toets

Uit de interviews blijkt dat de gemeente Amstelveen meer wil werken met de zogenaamde omgekeerde toets. Door meer vanuit de ondersteuningsbehoefte van de inwoner te redeneren kunnen oplossingen worden aangedragen, die via de normale route (door eerst te toetsen aan wet- en regelgeving) misschien niet mogelijk blijken te zijn⁵⁵. Ambtenaren van de gemeente Amstelveen erkennen wel dat deze nieuwe werkwijze soms schuurt met de huidige wet- en regelgeving. Dit is soms nog wel een knelpunt. Deze werkwijze is (nog) niet opgenomen in het beleid.

⁵⁵ Er wordt wel getoetst op hardheidsclausules.

Enkele uitspraken van ambtenaren:

- *“De ruimte om buiten de kaders te denken is er. Dat is de cultuur in Amstelveen. Niemand gaat weg met alleen nee. Als het bij de gemeente niet kan, worden ze gewezen op andere mogelijkheden.”*
- *“Ik vind het heel fijn dat we deze ruimte hebben.”*

Wat is de omgekeerde toets?

De kennisorganisatie Stimulansz ontwikkelde de omgekeerde toets, een werkwijze die beoogt maatwerk te leveren zonder willekeur en recht te doen aan de geest van wet- en regelgeving. Kort gezegd wordt er meer vanuit de ondersteuningsbehoefte van de inwoners gedacht, dan vanuit de wet- en regelgeving. De toets begint met onderzoeken van de beste oplossing in een specifieke situatie en of mogelijke oplossingen matchen met de ‘grondwaarden’ van de wet (welk effect met de wet bedoeld is, ‘de geest van de wet’). Daarna volgt de juridische toets. ‘Normaal gesproken’ beginnen gemeenten met de juridische toets, dit maakt de nieuwe werkwijze ‘omgekeerd’. De methode maakt volgens Stimulansz maatwerk mogelijk zonder willekeur, is toetsbaar in bezwaar en beroep en in lijn met de intenties van de wetgever. - Stimulansz

Omgaan met jongeren op wachtlijsten

Er zijn wachtlijsten in de jeugdhulp en -zorg, dit is ook een landelijk probleem. Hoe groot het probleem in Amstelveen precies is, is niet bekend. Ook landelijk onderzoek laat zien dat het heel moeilijk is om dit inzichtelijk te maken⁵⁶. Wel is een belangrijke bevinding uit dit landelijke onderzoek dat wachten op hulp soms onvermijdelijk is. *“Naarmate hulp meer toegesneden moet zijn op individuele vragen en behoeften en meer integraal van karakter moet zijn, wordt de kans dat die hulp niet onmiddellijk en volledig beschikbaar is groter. Wachten hoort erbij en aanbieders ontwikkelen methoden om wachttijden vruchtbaar te maken, zoals overbruggingshulp en wachtlijstbemiddeling.”*

Verder laten ze zich in het onderzoek ook uit over de oorzaak voor de wachtlijsten: *“De huidige wachtlijsten lijken te maken te hebben met capaciteitsproblemen. Meer dan voorheen geldt voor de jeugdhulp dat men moet werken aan meer betrokkenheid van cliënten en hun sociale netwerk, en aan het ontwikkelen van integrale hulp. Dat vraagt veel meer samenwerking en afstemming en dus ook meer tijd en uren. Daarnaast zijn instellingen voor jeugd- en opvoedhulp gedwongen om meer personeel in te zetten voor administratie en bedrijfsvoering en dit kan ten koste gaan van de capaciteit voor directe hulpverlening. De druk op individuele hulpverleners en op*

⁵⁶ Wacht maar. Onderzoek naar wachttijden en wachtlijsten in jeugdzorg en jeugdhulp. Nederlands Jeugdinstituut, 2017.

aanbieders van jeugdhulp is daardoor sterk toegenomen, zoals de Transitie Autoriteit Jeugd schrijft in haar tweede jaarrapportage⁵⁷.”

De gemeente Amstelveen koopt specialistische jeugdhulp voor GGZ in. In de interviews komt naar voren dat met name voor de specialistische jeugd GGZ het veel tijd en moeite kost om jongeren te plaatsen. Dit heeft te maken met personele tekorten bij de aanbieders. De gemeente Amstelveen zorgt voor overbrugging; de jongerenwerkers of jeugdhulpverleners laten de betreffende jongeren niet los voordat zij een andere plek of oplossing hebben. Omdat de gemeentelijke jeugdhulpverleners en jongerenwerkers een groot netwerk hebben, en omdat de gemeente ook wel eens uitwijkt naar niet gecontracteerde hulp, krijgen de cliënten die echt niet kunnen wachten wel hulp.

⁵⁷ Samen voor het kind - Tweede jaarrapportage Transitie Autoriteit Jeugd, 2016.

Enkele uitspraken van ambtenaren:

- *“Ze houden een vinger aan de pols, zorgen dat ze niet uit beeld raken of zoeken andere oplossingen.”*
- *“De GGZ heeft moeite om personeel te vinden die het werk kan doen en de vraag naar GGZ blijft stijgen. Dit is ook een landelijk probleem. Er zijn ook wachtlijsten bij Veilig Thuis en bij de jeugdbescherming. De druk op de eigen organisatie neemt hierdoor toe. De cliënten worden niet ‘losgelaten’ tot dat er een plek is. De vraag is hoe lang je dat als gemeente volhoudt.”*

Borging werkprocessen nodig

De gemeente en de maatschappelijke partners weten elkaar steeds beter te vinden. Eerst ging de meeste aandacht naar de nieuwe taken die de decentralisaties brachten, geven de ambtenaren aan. Al trokken de gemeente en de maatschappelijke partners ook daarvoor al met elkaar op, nu is er meer tijd om de samenwerking te intensiveren.

Men geeft aan dat bij heftige (crisis)situaties de rolverdeling duidelijk is, maar vooral bij lichtere problematieken of verwachtingen hiervan dit beter uitgewerkt kan worden. Uit de interviews blijkt dat vooral hier nog de partijen elkaar in een vroeg stadium moeten weten te vinden, zodat als het echt nodig is (en escaleert) er korte lijnen zijn.

Meerdere malen wordt opgemerkt dat het niet helder is wat de taken en verantwoordelijkheden van iedereen zijn als er teamoverstijgend wordt gewerkt. Dit speelt dus binnen de gemeente, maar ook in samenwerking met maatschappelijke partners.

De inzet van de betrokkenen, hun enthousiaste houding en echt voor de jongeren willen gaan zorgt ervoor dat er veel wordt opgepakt en gedaan. De behoefte bestaat om de werkprocessen te borgen. Zeker omdat er veel personeelwisselingen zijn, bijvoorbeeld bij de jeugdhulpverleners, schoolmaatschappelijk werk en aanbieders van jeugdhulp. De vele personeelwisselingen zorgen er ook voor dat er bijvoorbeeld door de jongerenwerkers of intern begeleider steeds veel tijd en energie wordt geïnvesteerd om een goede band op te bouwen. En wisselende gezichten het is geen wenselijke situatie voor het kind dat hulp of ondersteuning nodig heeft.

Enkele uitspraken van ambtenaren en maatschappelijke partners:

- *“Iedereen was met zijn eigen ding bezig. Nu gaat het allemaal meer in samenwerking.”*
- *“Het is heel belangrijk om met elkaar in gesprek te blijven.”*
- *“Als er een casus is die aandacht en zorg nodig heeft, dan is het zoeken welke mensen je daarvoor nodig hebt binnen de gemeente. En afstemmen wie is casusleider. Het zijn geen vaste gezichten.”*

- *“De continuïteit is er nog niet, er zijn steeds nieuwe gezichten.”*
- *“Het samenwerken is ontstaan, er moet nog wel afgestemd worden wie wat doet, wanneer informeer je elkaar en hoe. Als je samenwerkt, moet je elkaar opzoeken.”*
- *“Het is nog steeds aftasten wie wat gaat doen, de rolverdeling (zoals de casusleider). Wie de regie heeft, ligt nu in het midden. Soms geef je de regie uit handen, terwijl je die beter zelf had kunnen behouden.”*
- *“Er zijn geen namen en gezichten bekend bij de taken en verantwoordelijkheden.”*
- *“Als er iemand weggaat, dan weet de opvolger niet wat hij moet doen.”*
- *“Wat we nu bereiken hangt vooral af van de inzet van de individuen en hun samenwerking.”*
- *“Als iemand anders de functie heeft, moet dit steeds weer opnieuw. Dit is lastig en kost veel tijd.”*
- *“Dan is er net iets opgebouwd met een kind en heeft die persoon een andere baan. Juist in zo’n kwetsbare situatie is dat heel lastig en moet iemand anders weer het vertrouwen winnen van het kind.”*
- *“Er zijn contacten met de consultants jeugd, maar hier zijn veel wisselingen. Dit maakt dat de contacten (nog) niet optimaal zijn.”*
- *“Je moet heel goed weten wat je van elkaar kan verwachten, dit hangt nu nog teveel af van individuele personen. De organisatie is in beweging en wordt opgetuigd, dit is niet gek. Maar uiteindelijk moet het wel geborgd worden. Het moet helder zijn wat je van jeugdhulpverlening mag verwachten en wat je van onderwijs mag verwachten.”*

Strikte privacy regels maken de samenwerking lastiger

De regels ten aanzien van de privacy bemoeilijken de samenwerking. Ambtenaren verbazen zich erover dat ook de medewerkers binnen de gemeente geen informatie mogen uitwisselen, zoals tussen RMC, het Sociaal Team, jongerenwerk en Werkplein. Voor mogelijke risicjongeren (tot 23 jaar) gebruikt de gemeente Amstelveen MultiSignaal (Verwijsindex Risicjongeren); landelijk digitaal informatiesysteem dat signalen van hulpverleners over deze jongeren registreert.

Tussen de multidisciplinaire overleggen in het onderwijs speelt dit nog meer. De leerling en de ouders worden zoveel mogelijk betrokken bij de overleggen en de mailwisselingen, zodat zij precies weten welke informatie gedeeld wordt. Hiervoor dient het contact met de ouders wel goed te zijn, anders wordt dit lastig te realiseren. Verder bestaat de mogelijkheid om een anoniem advies te vragen.

Subsidies

De criteria en procedures van aanvraag van jaarlijks terugkerende subsidies van gemeenten zijn voor de (maatschappelijke) partners duidelijk. Zijn vaak ook elk jaar dezelfde aanvragen die aan bod komen in de interviews.

Samen optrekken voor de banenafpraak

Het UWV en de gemeente Amstelveen hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid om inwoners aan het werk te helpen, vastgelegd in het Sociaal Akkoord of banenafpraak. Het kan dan gaan om het invullen

van een vacature of gesprekken met potentiële werkgevers over wat de partijen voor elkaar kunnen betekenen. Elke twee weken is er een regionale matchingstafel, waarin het UWV en de gemeente de werkgevers en de vacatures delen en bespreken.

3.4 Preventie en signalering

Amstelveen heeft een hoog voorzieningenniveau

Er zijn veel voorzieningen in Amstelveen gericht op alle inwoners, ouders of de jeugd zelf. Dit zijn bijvoorbeeld winkels, sportverenigingen, P60, jongerenontmoetingsplekken (JOP's) en scholen. De jongeren zelf beschrijven de gemeente vooral als een rustige gemeente, met veel winkels en dure huizen.

Een aantal uitspraken van jongeren:

- *“Het is een soort dorpje met alles wat je voor je levensbehoeften nodig hebt.”*
- *“Je moet wel mensen kennen, anders is het wel saai.”*
- *“Je hebt veel ouderen en kleine kinderen. Dus alle leeftijden. Dat is goed.”*

Meer aandacht voor preventie, maar nog meer nodig

Direct na de decentralisatie lag de focus op de uitvoering van de nieuwe wettelijke taken en de zorgcontinuïteit van de zwaardere jeugdhulp. Uit de interviews komt naar voren dat nu de transities zijn geland, er ook meer aandacht kan komen voor preventie, zeker nu de Uitvoeringsagenda preventief jeugdbeleid is vastgesteld.

Met de kinderopvang en opvoedondersteuning is in de afgelopen jaren veel ontwikkeld. Met de uitvoeringsagenda komt er een grotere focus op de scholen. In de interviews wordt dit belang benadrukt: de meeste problemen van kinderen worden vaak het eerst zichtbaar in het onderwijs of in de kinderopvang.

Naast de gemeente zijn er veel andere instanties (zoals scholen, het rijk, zorgverleners, zorgverzekeraars) die zelfstandig aan preventie doen. Uit interviews komt naar voren dat er behoefte bestaat aan een overzicht met het volledige aanbod. Zo worden ook eventuele dubbelingen in het aanbod duidelijk. Met de betrokken organisaties worden daarom afspraken gemaakt wat ze doen op het gebied van preventie.

Sport

Sport heeft in de gemeente Amstelveen een dubbele rol: aan de ene kant het gezond houden van de inwoners (algemeen preventief) en aan de andere kant een steeds grotere rol in het signaleren van problematieken (risicogestuurde preventie). Sportverenigingen krijgen bijvoorbeeld een training om nog beter deze signalen op te pakken.

Bij het Sportbedrijf gaat extra aandacht uit naar jongeren in de doelgroep van 16 tot en met 19 jaar. Zij krijgen andere prioriteiten dan elke week sporten, zoals uitgaan of een bijbaantje. Binnen deze groep loopt de sportdeelname relatief snel terug. Ze willen wel bewegen, maar steeds minder vaak op de traditionele wijze van sportverenigingen. Het Sportbedrijf is met de sportverenigingen aan het kijken hoe zij activiteiten of het aanbod kunnen organiseren om deze groep beter te bedienen, zoals bijvoorbeeld een soort strippenkaart in plaats van maandcontributie. Ook stellen ze locaties open om de jongeren zelf met vrienden te laten sporten in een zaal.

Het Sportbedrijf organiseert clinics onder schooltijd, jaarlijkse schoolsporttoernooien en -sportdagen en bewegingsprojecten voor de brede school en naschoolse opvang. Daarnaast houdt het Sportbedrijf zich bezig met nieuwe initiatieven, zoals de Beweegbus. Hiervoor wordt een bus met regelmaat geparkeerd in een wijk om volwassenen, jongeren en kinderen te laten bewegen. Hiervoor wordt het programma nog geschreven. Amstelveen was voornemens om zich aan te sluiten bij het programma 'Jongeren op Gezond Gewicht' (JOGG), zoals blijkt uit de Sportnota⁵⁸. Uiteindelijk heeft de gemeente besloten om aan te sluiten bij het programma 'Gezond in de Stad' (Gids) om te werken aan de gezondheid van jongeren en ouderen. Per 1 december 2017 start de coördinator jeugd bij het Sportbedrijf. Die gaat zich richten op de lastig te bereiken doelgroepen.

In Amstelveen bestond tot voor kort geen Jeugdsportfonds, er bestaan wel regelingen in het minimabeleid voor kinderen in gezinnen met laag inkomen om sporten mogelijk te maken. Het Sportbedrijf kreeg signalen uit de markt dat het toch moeilijk is voor kinderen die problemen hebben op financieel gebied. Ouders stappen niet zomaar naar de gemeente als ze weinig geld hebben voor het sporten van hun kinderen. "Als ze gebruik willen maken van de regelingen in het minimabeleid, moeten ze alles vertellen en alle financiën laten zien om te kijken of ze daarvoor in aanmerking komen." Bij het Jeugdsportfonds kan een leraar (die nauwer contact heeft met het kind en de ouders) aangeven dat het kind hiervoor in aanmerking komt. Dit maakt ook de signalerende rol in het onderwijs groter. Het Sportbedrijf heeft het Jeugdsportfonds in okrob zelf op en steekt er geld in. De gemeente omarmt het initiatief en er wordt besproken of de gemeente aanhaakt. Als dat het geval is, dan gaat de overeenkomst naar de gemeente.

Een aantal uitspraken van maatschappelijke partners:

- *"Het Jeugdsportfonds past ook bij wat de gemeente wil: de gemeente wil ogen en oren in het veld. De intermediairs (leraren) zitten op de school, je stapt eerder naar leraar en dan hoef je niet alles op tafel te leggen."*
- *"Bij veel activiteiten die worden georganiseerd nemen kinderen deel die al veel sporten. En dat maakt de drempel voor bijvoorbeeld inactieven soms ook hoger: ze zijn bang dat ze slechter sporten."*

Wijkcoaches

⁵⁸ Sportnota 2013-2020 'Amstelveen Beweegt Gezond'.

Daarnaast zijn er ook wijkgerichte preventieve maatregelen, die zich niet specifiek richten op jongeren. Amstelveen kent zes wijkcoaches (van AanZ) die zich bezig houden met het opbouwwerk, de coördinatie van het welzijnswerk in de wijk en samen met de sociaal werker (van het sociale team) een rol in het ondersteunen van de eigen kracht van wijkbewoners.

Preventie in Amstelveen wordt vooral als risico-gestuurd gezien

Uit de interviews blijkt dat veel medewerkers en maatschappelijke partners ervaren dat de gemeente met name stuurt op risicogestuurde preventie en minder op de algemene preventie (voor alle jongeren). Het belang van de risicogestuurde preventie ziet iedereen in, toch missen sommigen wel de aandacht voor alle jongeren.

Een aantal uitspraken van ambtenaren en maatschappelijke partners:

- *“Waar kunnen we lezen of zien dat de gemeente van de jeugd houdt. Dat zou elke week wel in de krant kunnen: deze activiteiten gaan we organiseren en de jeugd is welkom.”*
- *“In het beleid en de uitvoering is veel aandacht voor de jongeren met problemen en escalatie. De talenten en mogelijkheden worden niet voldoende benut. De visie wordt gemist dat de jeugd als een kans wordt gezien, dat ze meedoen en ze faciliteren dat ze fijn opgroeien.”*
- *“Voor een groot deel van de jongeren gaat het gewoon goed. Er zijn veel (sport)voorzieningen, er is veel voor de jongeren te doen. Dit is de algemene preventie. Daarnaast en vooral wordt er bij preventie risicogestuurd gekeken; naar de groepen die het nodig hebben.”*
- *“De gemeente mag ook meer kijken naar die 80% van de jongeren waar het gewoon goed gaat. Ook die hebben soms nog wat ondersteuning nodig. Wat wil de gemeente daar nog in bieden?”*
- *“Veel inzet vanuit de gemeente richt zich op de kwetsbare jongeren.”*
- *“In Amstelveen is er met name aandacht voor kwetsbare jongeren. Ook de activiteiten in Amstelveen zijn gericht op kwetsbare jongeren, althans waar het jeugdwelzijn/jongerenwerk betreft.”*

3.5 Betrokken bij beleid

Doelen van het beleid worden onderschreven

Maatschappelijke partners zijn bekend met de doelen van het jeugdbeleid in de gemeente Amstelveen. Dit zijn volgens hen doelen waar je het niet mee oneens kan zijn. Ook de ambtenaren hebben dit gevoel. De doelen zijn breed opgesteld en niet alles is al ingekaderd, dit geeft ook veel mogelijkheden voor de uitvoering. De uitvoeringsagenda's geven concrete invulling aan het beleid.

Een uitspraak van een ambtenaar:

- *“Het beleid is breed opgezet, er wordt gekeken naar de hele doelgroep van 0 tot 23 jaar in wat de gemeente ze kan bieden, om de doelgroepen tussen wal en schip proberen te helpen.”*

Amstelveen vs. Aalsmeer

Op het gebied van beleid kunnen de nota's van Amstelveen en Aalsmeer bijna één-op-één met elkaar vergeleken worden. Ze proberen het beleid zoveel mogelijk te harmoniseren. Het is aan de raad om verder keuzes voor de betreffende gemeente te maken. Dit geeft verschillen in de uitvoering; zoals op het gebied van jongerenwerk en er is bij het onderwijs in Amstelveen relatief veel aandacht voor het benutten van talenten. In Aalsmeer wordt meer gewerkt met pilotprojecten dan in Amstelveen. De gemeente Amstelveen laat de keuze voor een pilot mede afhangen van het resultaat van de pilot in Aalsmeer.

Meedenken met het beleid

De algemene tendens onder zowel de gemeente als maatschappelijke partners is dat het wordt gewaardeerd dat input wordt gevraagd en meegenomen vanuit de praktijk. Zo kijken jeugdhulpverleners, die wat meer overstijgend willen werken, graag mee met nieuw te ontwikkelen beleid. Zij zien vanuit de uitvoering ook sneller signalen, die vervolgens kunnen worden doorgegeven aan andere partijen die met een case aan de slag kunnen gaan. Hier is continu aandacht voor.

Een aantal uitspraken van ambtenaren:

- *“Een voorbeeld is een groep jongeren van net onder of boven de 18 jaar, die bij hun ouders thuis wonen en helemaal niks willen. Ouders vinden dat ze iets moeten doen, bijvoorbeeld naar school of aan het werk, maar niet weten wat zij hier mee aan moeten. Dergelijke signalen kunnen worden doorgegeven aan de gemeente, die vervolgens kijkt met een actieplan wat er mogelijk is voor deze groep.”*
- *“Het wordt gewaardeerd dat er steeds vanuit praktijk wordt gekeken naar het beleid. Dat is een continu proces binnen de gemeente.”*

Onvrede over betrekken maatschappelijke partners bij jeugdbeleid

Bij maatschappelijke partners bestaat onvrede over de mate waarop zij zijn betrokken bij het huidige beleid. Zij ervaren dat de gemeente soms tekort schiet in het proactief informeren over besluiten, of zij hebben het idee dat zij ondanks uitgesproken wensen niet voldoende betrokken worden bij het opstellen van beleid. Het is volgens hen afhankelijk van de betrokken ambtenaar of maatschappelijke partners worden geïnformeerd of uitgenodigd om mee te denken. Dit geldt voor beleid, maar ook tijdens de uitvoering. Proactief informeren door de gemeente maakt alle besluiten, de voortgang en de resultaten juist beter zichtbaar. Een voorbeeld hiervan is het verdwijnen van schoolmaatschappelijk werk op de basisscholen. Dit is niet naar alle maatschappelijke partners gecommuniceerd, terwijl het wel van belang is dat alle partijen weten dat er jeugdhulpverleners op de basisscholen komen. Een leerkracht op een basisscholen gaf aan dat besluiten ‘min of meer worden medegedeeld’, terwijl ze op de werkvloer juist van mening zijn dat met het vertrekken van schoolmaatschappelijk werk veel inhoudelijke kennis verdwijnt.

Afdeling Veiligheid te weinig betrokken

Ook binnen de muren van de gemeente Amstelveen zijn de meningen over de volledigheid van de communicatie verdeeld. De werkvloer met de afdeling Jeugd en Samenleving en de jongerenwerkers zijn altijd goed geïnformeerd en op de hoogte. Dit is enerzijds ook logisch, aangezien deze afdeling ook centraal hoort te staan in beleid rondom jongeren, maar anderzijds merken andere betrokken afdelingen zoals de afdeling Veiligheid dat de communicatie beter kan. In de samenwerking wordt de afdeling te weinig betrokken, dit geldt bijvoorbeeld voor het Plan van aanpak van de Sluitende aanpak voor jongeren, maar ook over het beleid ten aanzien van jeugd.

Participatieraad Sociaal Domein

De Participatieraad brengt ongevraagd en gevraagd advies uit aan het college, voorbeelden hiervan zijn een aanpassing van de verordening van de toekenning van PGB (Persoonsgebonden budget), besteding van de Klijnsma-gelden en vervanging Schoolmaatschappelijk werk door jeugdhulpverleners op scholen. Voor 2017 bestonden er in Amstelveen verschillende adviesraden (die zich bezighielden met verschillende onderwerpen). Vanaf januari 2017 zijn deze alle samengegaan in de Participatieraad Sociaal Domein. In de afgelopen negen maanden heeft de Participatieraad zich gevormd. De wethouders ervaren het contact met de Participatieraad als goed.

Verdeling portefeuilles wethouders

Er is met name op het punt onderwijs overlap tussen de twee portefeuilles van de wethouder Jeugd en de wethouder Werk, Inkomen en Onderwijs. Bij overleggen zoals de LEA (Lokale Educatieve Agenda) en REA (Regionale Educatieve Agenda) zitten beide wethouders met de scholen in overleg. De wethouders ervaren dit als een voordeel. Als het bijvoorbeeld gaat over het onderwerp dyslexie, ontstaat een discussie of dit jeugdhulp of onderwijs is. Dit maakt meteen het spanningsveld inzichtelijk, ze kunnen erover sparren en besluiten zijn collegebreed gedragen. Ambtenaren zien dat dit onderwerp in andere gemeenten bij één wethouder is belegd. De Participatieraad Sociaal Domein heeft te maken met drie verschillende wethouders en voor het onderwerp Participatie ook met de burgemeester.

3.6 Samenvattend

Uit verschillende bronnen blijkt dat het goed gaat met de meerderheid van de jongeren in Amstelveen. Het percentage jongeren dat gebruik maakt van jeugdhulp, -bescherming of -reclassering is in de gemeente lager dan landelijk. Wel merken geïnterviewden een stijging op ten opzichte van voorgaande jaren, maar dit heeft mogelijk te maken met verbeterde toegang tot de voorzieningen.

Sommige doelgroepen zijn lastig in kaart te brengen of te bereiken. Het gaat hierbij om spookjongeren, kinderen in vechtscheidingen, gesloten gemeenschappen, gezinnen met laaggeletterde ouders en anderstaligen en kinderen die te maken

hebben met kindermishandeling. Een belangrijke toegangspoort voor al deze doelgroepen voor hulp en ondersteuning is het Amstelveenloket. Het blijkt echter niet altijd makkelijk om hulp te vragen. Drempels zijn schaamte, het liever zelf oplossen en/of wachtlijsten. Deze drempels benadrukken het belang om aan te sluiten bij de leefwereld van jongeren (via bijvoorbeeld jongerenwerkers of sociale media).

Het beeld over de medewerkers die zich bezig houden met jongeren is positief. Een aandachtspunt in de uitvoering is de borging van processen; het blijkt nog niet altijd duidelijk wat de taken verantwoordelijkheden zijn als er wordt samengewerkt. Verder is er steeds meer animo voor het werken volgens de omgekeerde toets. De vastgestelde doelen van het jeugdbeleid zijn bekend en gedragen onder de maatschappelijke partners. Wel zouden zowel interne als externe partijen graag meer betrokken zijn bij het jeugdbeleid, vooral door het beleid beter te communiceren.

4

Hoofdstuk

Controlerende rol

4. Controlerende rol

Dit hoofdstuk gaat in op de taken van de gemeenteraad en geeft daarmee antwoord op de volgende onderzoeksvraag:

- Kan de raad zijn kaderstellende en controlerende rol op dit terrein in voldoende mate uitvoeren?

4.1 De gemeenteraad

De raad wil inzicht in de uitvoeringspraktijk

De raad wordt in het kader van het onderwerp jeugd als betrokken, kundig en bevlogen ervaren. Dit wordt benadrukt in de interviews van zowel wethouders als ambtenaren. Er is veel animo voor de informatieve Amsteltuin sessies. In deze sessies wordt een onderwerp uit het sociaal domein vanuit verschillende perspectieven belicht, waaronder van een ervaringsdeskundige. Ook lopen raadsleden ‘stages’ op het Werkplein, zodat zij op de werkvloer kunnen zien hoe het eraan toegaat en wat er gebeurt. Ook blijkt uit het deskresearch dat de raad veel aandacht vraagt voor jeugd (door moties, agendaverzoeken etc). Dit is een teken dat ook de raad (net als de betrokken medewerkers) het beste voor hebben met de jeugd. Wel wordt benadrukt dat het belangrijk is dat jongeren zelf ook mogen meedenken met wat zij willen, in plaats van dat het hen wordt opgelegd.

Een aantal uitspraken van wethouders en ambtenaren:

- *“De raad is heel betrokken en er zijn korte lijnen.”*
- *“Er zijn Amsteltuin sessies specifiek voor de zorg, waarbij een bepaald onderwerp vanuit verschillende perspectieven wordt uitgelegd, ook van ervaringsdeskundigen. Dit zijn goed bezochte avonden.”*
- *“Velen dragen ideeën aan. Soms is het beter om de jongeren te vragen wat ze willen, voordat wij dit als gemeente zelf gaan invullen of sturen. Dat is altijd een spanningsveld met participatie.”*

Verschillende routes om raad te informeren

In commissie- en raadsvergaderingen informeert de wethouder de raad over actualiteiten. De raad weet de wethouder ook te vinden, er zijn korte lijnen. De relatie met de gemeenteraad is in de ogen van de wethouders dan ook goed. Het college legt besluitvormende stukken voor aan de raad en stuurt relevante informatie aan de raad via Raadweb. Ieder raadslid ontvangt maandelijks een nieuwsbrief en raadsleden nemen soms ook zelf contact op met ambtenaren voor een toelichting. Naast deze kanalen worden speciaal voor de laatste ontwikkelingen binnen het sociaal domein ook de ‘Amsteltuin sessies’ georganiseerd voor woordvoerders van de verschillende fracties.

‘De uitdaging wordt om vanaf 1 januari 2015, middels een groeimodel, te gaan monitoren op ‘outcome’ in plaats van ‘output’. Op dit moment worden methodes bekeken die daarvoor gebruikt kunnen gaan worden.’
– Waar Amstelveen Voor Staat

Met komst decentralisaties meer focus op monitoren outcome

Voor en tijdens de transformatie in het sociaal domein is in Amstelveen veel aandacht komen te liggen bij het monitoren van effecten of resultaten op outcomeniveau, in tegenstelling tot 'harde' resultaten in de vorm van output. Resultaten op outputniveau geven een weergave van 'harde' cijfers, zoals cliëntaantallen, aantal in- en uitstroom enzovoort. Outcome-niveau gaat in op (subjectieve) beleving van en effecten op cliënten, zoals zelfredzaamheid en 'beter' voelen. In het Beleidsplan jeugdhulp staat benoemd dat de gemeente Amstelveen de monitoring van jeugdhulp op drie verschillende manieren organiseert, te weten:

- Aanbieders krijgen de verplichting periodiek een beperkte gegevensset aan te leveren: cijfers, behaalde resultaten etc. De gemeente vraagt hierbij alleen die gegevens uit waar zij ook iets mee doet;
- De gemeente doet steekproefsgewijs controles door gesprekken te hebben met aanbieders, maar ook met inwoners die ondersteuning ontvangen. Deze 'peilstok-benadering' dient om direct inzicht te krijgen in het resultaat van de ondersteuning van inwoners (controle op prestatie/outcomeniveau);
- De gemeente voert klanttevredenheidsonderzoeken uit (of laat deze uitvoeren), waardoor de gemeente op maatschappelijk effectniveau inzicht krijgt in het resultaat van de ondersteuning.

In de praktijk vooral sturing op basis van output, hierin nog zoekende

Uit interviews blijkt dat monitoring en sturing op resultaten nog in ontwikkeling is. Het is sinds kort mogelijk om cijfers uit de systemen te halen over jeugd, eerder ging dit moeizaam doordat er met verschillende systemen wordt gewerkt en er technische moeilijkheden waren. Hierdoor zijn nog geen vergelijkingscijfers aanwezig. Daarnaast moet er uiteraard goed op de privacy-aspecten gelet worden. Andere cijfers zijn al wel bekend, zoals de aantallen begeleiding voor jongerenwerk of het aantal uitgestroomde cliënten. Dit zijn allemaal gegevens op output-niveau. Gegevens over in hoeverre de effecten behaald worden door alle inzet (outcome), blijft lastiger. Op kleinschalig (project-)niveau kunnen effecten wel in kaart gebracht worden. Bijvoorbeeld wordt er gekeken door de jongeren na de begeleiding door een jongerenwerker of de eigen gestelde doelen zijn behaald. Een ander voorbeeld is de tevredenheid van ouders inventariseren die deelnamen aan een pilot omtrent 'vechtscheidingen'.

Een aantal uitspraken van ambtenaren en wethouders:

- *"De gemeente weet wel wat ze inkoop, maar het wordt laat gefactureerd waardoor er onduidelijkheid ontstaat."*
- *"Het wordt als lastig ervaren dat er nog geen feeling is met de cijfers en ze nog onbetrouwbaar zijn."*
- *"De wethouder weet, zover deze er zicht op heeft, dat de doelen in grote lijnen behaald worden."*
- *"De gemeente kan nog beter inzichtelijk maken hoe groot de 'lastig te bereiken doelgroepen' zijn en wat de resultaten van alle inzet is; meer monitoringsinformatie. De gemeente is er wel mee bezig om dat in een goede vorm te zetten."*
- *"De raadsleden hebben informatie nodig voor hun controlerende taak. Dit gaat vaak om financiële gegevens. De benodigde informatie is lastig, hierin zijn ze nog zoekende om voldoende inzicht te geven in trend en ontwikkelingen en uiteraard rekening houdend met privacy."*
- *"We zien geen gekke dingen in de indicatoren."*
- *"Er blijven vraagstukken over zelfredzaamheid, daar zijn landelijk ook rapporten over verschenen dat dit niet altijd haalbaar is, terwijl je dat als gemeente wel nastreeft."*

Het Sportbedrijf geeft aan dat voor kinderen tot en met 17 jaar er geen cijfers zijn over sporten of bewegen, het aantal inactieve kinderen of kinderen met overgewicht per wijk.

Effect van preventie (nog) niet meetbaar

Een algemeen probleem dat wordt ervaren is: wat levert preventie op? Het aantal cliënten neemt toe, waarschijnlijk omdat jeugdhulpverleners steeds meer zichtbaar zijn op de scholen waardoor meer wordt opgemerkt. Maar de aanwezigheid van deze jeugdhulpverleners moet er ook toe leiden dat problemen vroegtijdig worden opgespoord en daardoor sneller en beter worden opgelost dan als er 'duurdere jeugdhulp' nodig is. Denk hierbij aan het tijdig opmerken van signalen van vechtscheidingen, huishoudelijk geweld enzovoort. Het is echter zeer lastig om de opbrengsten van dit vroege signaleren te meten ten opzichte van wat het had gekost als er geen actie zou zijn ondernomen.

Uit interviews blijkt dat gekeken naar de programmabegroting, het budget voor jeugd zal worden overschreden. Het overschot bij Wmo wordt ingezet bij jeugdhulp. In de gemeente wordt de preventieve aanpak breed gedragen. Het lastige is dat dit wel geld kost, maar dit niet direct als resultaat gezien wordt. In enkele interviews wordt het Scandinavisch-model aangehaald: hier wordt volop ingezet op preventie en wordt na jaren pas inzichtelijk wat de preventie in financiële zin 'bespaart'.

Een uitspraak van een wethouder:

- *“Je moet niet denken: er zijn tekorten en het gaat toch goed met de jeugd? Preventie betaalt zich na een aantal jaren pas terug.”*

4.2 Samenvattend

De gemeenteraad wordt in het kader van het onderwerp jeugd als betrokken, kundig en bevlogen ervaren door medewerkers en wethouders. Ook bestaan er korte lijnen tussen de raad en de wethouders. Aandachtspunt is het monitoren van de resultaten. Dit is in ontwikkeling. Sinds kort zijn er output-gegevens beschikbaar, maar zijn nog niet altijd betrouwbaar zo blijkt uit de interviews. Of alle inspanningen effect hebben op de outcome is lastig te meten. Daarnaast is preventie moeilijk uit te drukken in cijfers; effecten op het budget zullen na een aantal jaar pas inzichtelijk zijn.

1

Bijlage

Literatuurlijst

Bijlage 1. Literatuurlijst

1. Agendaverzoek GL, PvdA en VVD. Armoedebestrijding onder kinderen, juli 2017.
2. Agendaverzoek D66. Verschillen in zorg voor jongeren in de leeftijd 18- en 18+, november 2016.
3. Algemene subsidieverordening. <https://www.amstelveen.nl/bestuur-organisatie/decentraleregeling/algemene-subsidieverordening-amstelveen-2016>
4. Besluitenlijst openbare commissievergadering, raadscommissie Burgers en samenleving, 30 november 2016.
5. Brief afdoening Motie jong volwassen zorg, 21 maart 2017.
6. Brief wachttijden Jeugd Bescherming Regio Amsterdam, Raadscommissie 11 maart 2016.
7. Burgemeesters en Wethouders gemeente Amstelveen, brief problematiek aansluiting hulp 18- en 18+, januari 2017.
8. Cliëntervaringsmonitor 2016, Bovenregionaal Procesoverleg jeugdhulp, juni 2017
9. Convenant Aanpak Top600, Actiecentrum Veiligheid, oktober 2015.
10. De kwaliteit van Veilig Thuis Amsterdam-Amstelland Stap 1, januari 2016.
11. Evaluatie Werkplein Amstelveen/Aalsmeer.
12. Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein, CBS.
13. Halfjaarmonitor Top1000 januari-juni 2016, gemeente Amsterdam, oktober 2016.
14. Halt. www.halt.nl.
15. Hoe staat Amstelveen er voor na 1 jaar Wmo? Evaluatie Wmo-nota 'Meedoen mogelijk maken' over het jaar 2015, juli 2016.
16. Openbaar subsidieregister. https://www.amstelveen.nl/regelen-aanvragen/publicatie/subsidies_subsidies-algemene-informatie_subsidierregister
17. Meer meedoen. Beleidsplan Participatiewet 2015-2018, november 2014.
18. Motie Jeugdhulp in perspectief: de Amstelveense werkwijze, november 2017.
19. Motie Jong volwassen zorg, december 2016
20. Motie Ogen en Oren in sport, kunst en cultuur, 16 juli 2016.
21. Motie Succesfactoren samenwerking PO en jeugdhulpverlening.
22. Nota Jeugdbeleid 2011-2015.
23. Notitie schoolmaatschappelijk werk in het Amstelveens primair onderwijs, 6 april 2017.
24. Plan van aanpak. Sluitende aanpak voor jongeren in Amstelveen & Aalsmeer, januari 2017.
25. Programmabegroting 2017.
26. Raadsbrief stand van zaken jeugdhulp, 14 september 2015.
27. Raadsvoorstel 'Kansen voor alle kinderen', 27 september 2017.
28. Rapportage evaluatieonderzoek Amstelveenloket en sociaal loket Aalsmeer, november 2016.

29. Ruimte voor Onderwijs, de springplank naar ontplooiing en werk. Onderwijsagenda 2015-2018.
30. Schriftelijke vragen aan het college van B&W. Verschillen in zorg voor jongeren; van 18- naar 18+, 18 september 2016.
31. Samen voor het kind - Tweede jaarrapportage Transitie Autoriteit Jeugd, 2016.
32. Sportnota 2013-2020 'Amstelveen Beweegt Gezond'.
33. Startnotitie 'Waar Amstelveen Voor Staat' (2013).
34. Uitvoeringsagenda preventief jeugdbeleid, maart 2017.
35. Update ondersteuningsplan 2014-2018, juni/september 2015.
36. Voor de jeugd van Amstelveen. Beleidsplan jeugdhulp 2015-2018.
37. Wacht maar. Onderzoek naar wachttijden en wachtlijsten in jeugdzorg en jeugdhulp. Nederlands Jeugdinstituut, 2017.
38. Wetsvoorstel: Wijziging van onder meer de Wet educatie en beroepsonderwijs inzake regionale samenwerking voortijdig schoolverlaten en jongeren in een kwetsbare positie, Tweede Kamer der Staten-Generaal, 23 oktober 2017.
39. Wmo-nota 2015-2018, oktober 2014.

2

Bijlage

Normenkader

Bijlage 2. Normenkader

Wat is de effectiviteit van het jongerenbeleid en welke handvatten zijn er voor de gemeenteraad om vanuit zijn kaderstellende en controlerende rol dit beleid te verbeteren?		
Deelvraag	Thema	Norm
Op welke wijze heeft de gemeente Amstelveen het jongerenbeleid binnen het Sociaal Domein vormgegeven?	Beleid en middelen	<ul style="list-style-type: none"> Het beleid is actueel Het budget voor Jeugd ligt beleidsmatig vast
	Borging	<ul style="list-style-type: none"> De doelen van het beleid zijn helder voor alle betrokkenen Werkwijzen, taken en verantwoordelijkheden zijn beschreven en duidelijk belegd Er is bij gemeente en haar partners voldoende beleidskennis aanwezig Er is draagvlak voor het beleid Het bestuur verkondigt het beleid met daadkracht en overtuiging De raad is betrokken bij het beleid
	Doelen en monitoring	<ul style="list-style-type: none"> Het beleid is voorzien van evalueerbare outcome- en outputdoelstellingen (acties en effecten) Het beleid biedt handvatten voor monitoring Het beleid wordt gemonitord en geëvalueerd
	Praktijk/prestaties	<ul style="list-style-type: none"> Het beleid biedt handvatten voor uitvoering en werkt door in de praktijk (werkwijze, taken en verantwoordelijkheden) Beoogde outcome-doelstellingen worden gerealiseerd: <ul style="list-style-type: none"> Er is een omkering in de aanpak naar meer zelfredzaamheid Jeugdigen krijgen de gewenste ondersteuning Kinderen groeien gezond en veilig op De zelfredzaamheid en zelfstandigheid van ouders/opvoeder en kinderen is versterkt Kinderen kunnen zich maximaal ontwikkelen en ontplooiën Er zijn goede argumenten voor het eventueel niet behalen van outcome-doelstellingen
Welke partijen zijn bij dit beleid betrokken, hoe werken zij samen en welke rol speelt de gemeente bij de samenwerking?	Netwerksamenleving	<ul style="list-style-type: none"> Het beleidskader is tot stand gekomen in coproductie met andere partijen De politiek stuurt voldoende op basis van een visie op hoofdlijnen en biedt hiermee ruimte voor coproductie in de uitvoering De samenwerking met andere partijen levert een wederzijds voordeel op
In hoeverre weten jongeren de juiste personen en instellingen te bereiken en vice versa?		<ul style="list-style-type: none"> Jongeren zijn voldoende bekend met het aanbod en de toegang De gemeente en de instellingen hebben aandacht voor het bereiken van jongeren
Welke doelgroepen worden minder goed of niet bereikt?		<ul style="list-style-type: none"> De gemeente en de instellingen hebben aandacht voor witte vlekken
Welke subsidie worden toegekend vanuit dit beleid, op basis van welke criteria gebeurt dit, welke resultaten worden hiermee bereikt en hoe worden de subsidies verantwoord?	Subsidies	<ul style="list-style-type: none"> Subsidies liggen beleidsmatig vast Subsidies worden toegekend op basis van eenduidige criteria
Kan de raad zijn kaderstellende en controlerende rol op dit terrein in voldoende mate uitoefenen?	verantwoording, rol college	<ul style="list-style-type: none"> Het college legt verantwoording af aan de raad over acties en effecten en de daarmee gepaarde middelen Informatievoorziening vanuit monitoring en evaluaties richting de raad is volledig, relevant, betrouwbaar, actueel, overzichtelijk, begrijpelijk en tijdig*
	rol raad	<ul style="list-style-type: none"> De raad is betrokken bij vaststelling van het beleid De raad is betrokken bij eventueel bijsturen van het beleid De informatievoorziening vanuit college geeft de raad de kans haar controlerende taken uit te voeren

* Hierbij wordt gekeken naar inhoud (volledig, relevant, betrouwbaar), proces (frequentie, actueel), vorm (presentatie, overzichtelijk, begrijpelijk) en het moment van informatie delen (tijdigheid).

Bijlage

Lijst van geïnterviewde personen

Bijlage 3. Lijst van geïnterviewde personen

Ambtenaren

- E. van Rekum – Senior beleidsmedewerker jeugd
- A. Wenneker – Beleidsmedewerker jeugd
- J. Betjes – Senior beleidsadviseur primair onderwijs
- E. Heldens – Beleidsadviseur voortgezet onderwijs
- B. Timmermans – RMC-coördinator
- R. Berkvens – Teamleider Samenleving, Afdeling Jeugd & Samenleving
- E. Gorissen – Teamleider Jeugd
- C. Corderoy – Kwaliteitsmedewerker jeugd
- C. Stienstra – Floormanager Amstelveenloket
- J. de Jong – Floormanager Werkplein
- A. Fine – Adviseur openbare orde en veiligheid (met input van F. van Rijn – Adviseur jeugd en veiligheid)
- M. van der Meer – Jongerenwerker
- K. Brouwer – Jongerenwerker

Wethouders

- M. Veeningen – Wethouder Werk, Inkomen en Onderwijs
- J. Brandes – Wethouder Jeugd

Stakeholders/maatschappelijke partners

- E. Nabatova – Coördinator wijkcoaches AanZ
- H. van der Kooij – Wijkcoach AanZ
- J. Tonkes – Projectleider Sportstimulering Sportbedrijf Amstelveen
- J. van Soerland – Manager Sportstimulering Sportbedrijf Amstelveen
- Vertegenwoordiger uit het Primair Onderwijs⁵⁹
- J. van Veen – Zorgcoördinator Hermann Wesselink College (voortgezet onderwijs)
- B. Admiraal – Voorzitter Participatieraad
- F. Chevalking – Secretaris Participatieraad
- T. Druif – Regiomanager van het Werkbedrijf (UWV)

⁵⁹ Op verzoek van betrokkene zijn de naam en de functie weggelaten. Deze zijn bij de Rekenkamercommissie bekend.

4

Bijlage

Gebruikte afkortingen

Bijlage 4. Gebruikte afkortingen

Afkorting

AMHK

AWBZ

BIG

Ib-er

JOP

LVB

GGD

Ggz

IKC

JOGG

KPI

LEA

OOGO

PGB

Po

REA

RMC

UWV

Vo

Vso

Vve

Wajong

Wmo

Betekenis

Advies- en meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling

Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten

Bewonersinitiatiefgroep

Intern begeleider

Jongerenontmoetingsplaats

Licht verstandelijke beperking

Gemeentelijke Gezondheidsdienst

Geestelijke gezondheidszorg

Integraal Kind Centrum

Jongeren op Gezond Gewicht

Kritieke Prestatie Indicatoren

Lokale Educatieve Agenda

Op overeenstemming gericht overleg

Persoonsgebonden budget

Primair onderwijs

Regionale Educatieve Agenda

Regionaal Meld- en Coördinatiepunt

Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen

Voortgezet onderwijs

Voortgezet speciaal onderwijs

Voor- en Vroegschoolse Educatie

Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten

Wet maatschappelijke ondersteuning